

KNIHA PŘÍSLOVÍ

1

Prolog

- ¹ Příslloví Šalomouna, syna Davidova, krále nad Izraelem,
- ² k nabytí moudrosti a poučení, jak porozumět hlubokým výrokům,
- ³ jak si osvojit, co učí rozum, spravedlnost, právo a poctivost,
- ⁴ jak předat prostoduchým chytrost, mládeži prozíravost a poznání.
- ⁵ Moudrý ať poslouchá a rozmnoží svou znalost, rozumný ať si nechá poradit,
- ⁶ jak porozumět úslovím a jinotajům, rčením mudrců a jejich hádankám.
- ⁷ Klíčem k poznání je úcta k Hospodinu, moudrostí a poučením hlupák pohrdá.
- ⁸ Poslouchej, synu můj, otcovo poučení, od matčiných pokynů se nevzdaluj.
- ⁹ Půvabným věncem tvé hlavě budou, zlatým řetízkem na hrdle tvém.

Chvála moudrosti

Nenech se zlákat

- ¹⁰ Nenech se zlákat, synu, když hříšníci tě mami:
- ¹¹ „Pojď s námi, budem ze zálohy vraždit, někoho nevinného jen tak přepadnem,
- ¹² jako hrob zaživa je spolknem, vcelku, jako když padnou do jámy.
- ¹³ Všechno cennosti si snadno pořídíme, domy své naplníme kořistí.
- ¹⁴ Na naši kartu vsaď svůj osud, jediný měsíc budem spolu mít!“
- ¹⁵ Na cestu s nimi nepouštěj se, synu, nevydávej se v jejich šlépějích.
- ¹⁶ K záhubě jejich kroky spějí, k prolití krve chvátají!
- ¹⁷ Líčit síť před očima ptáků, je jistě zhola zbytečné.
- ¹⁸ Tito však na sebe smrtelnou léčku stroj, na vlastní život přepadení chystají!
- ¹⁹ Tak skončí každý, kdo se obohatit touží – o vlastní duši ho to připraví!

Moudrost venku volá

- ²⁰ Moudrost venku na ulicích volá, na náměstích hlas svůj pozvedá,
- ²¹ na rušných nárožích hlasitě vykřikuje, v průchodu městské brány proslov má:
- ²² Kdy omezců láska k malosti už skončí, kdy drzounů záliba v drzosti, kdy tupců nenávisť ke všemu vědění?
- ²³ Obráťte se, když vás napomínám, hle, svého ducha na vás vylít chci, vám chci svá slova oznámit.
- ²⁴ Dosud volala jsem, však nechtěli jste slyšet, ruku jsem nabízela, však nikdo nevnímal,
- ²⁵ všechny mé rady zavrhli jste, mými domluvami se nikdo neřídil.
- ²⁶ Vašemu neštěstí já nyní zasměji se, i hrůze, jež vás přepadne. Bavit se budu, až vás hrůza zachvátí jak bouře, až jako víchř udeří vaše neštěstí, soužení a tíseň až sevře vás.
- ²⁸ Až mě pak volat budou, neozvu se, budou se shánět, však mě nenajdou.
- ²⁹ Poněvadž vědění v nenávisti měli, úcty k Hospodinu si zvolit nechtěli,
- ³⁰ mou radou se nikdy neřídili, mojí domluvou vždy pohrdli.
- ³¹ Proto ať snědí, co sami navařili, vlastními pletichami ať se nasytí!
- ³² Umíněnost omezců je jejich smrt, spokojenost tupců jejich záhuba.
- ³³ Kdo mě poslouchá, však pohodlně bydlí, v bezpečí před hrozbou všeho zla.

2

Přijmi má slova

- ¹ Přijmi, synu můj, má slova, mé příkazy jak poklad opatruj.
- ² Ucho své moudrosti nastav, srdce otevři pro rozumnost.
- ³ Ano, po duchaplnosti volej, přivolej k sobě rozumnost.
- ⁴ Jak stříbro když ji vyhledávat budeš, pátrat po ní jak po pokladech,

- 5 úctě k Hospodinu tenkrát porozumíš,
k poznání Boha tehdy dospěješ.
- 6 Jen Hospodin přece dává moudrost,
z jeho úst prýští poznání a rozumnost.
- 7 Zdravý úsudek on pro upřímné chová,
štítem je pro ty, kdo žijí poctivě.
- 8 Nad stezkami práva on stráž drží,
ochraňuje cestu spravedlivých svých.
- 9 Spravedlnosti a právu tenkrát
porozumíš,
i poctivosti, s níž dojdeš nejdále,
10 když moudrost do srdce ti vejde,
vědění když tvou duši potěší.
- 11 Prozíravost tehdy nad tebou bdít bude,
opatrovat tě bude rozumnost.
- 12 Před cestou zla moudrost ochrání tě,
před každým, kdo mluví zvráceně,
13 před těmi, kdo se přímým stezkám
vyhnou,
kdo kráčejí po cestách temnoty.
- 14 Před těmi, kdo s radostí zlo páší,
kdo si v krutých zvrácenostech libují,
15 jejichž stezky jsou pokroucené,
a jejichž kroky z cesty scházejí.
- 16 Před cizí ženou moudrost zachrání tě,
před vábivými slovy svůdkyně,
17 jež druha svého mládí opustila,
na smlouvu se svým Bohem nemyslí.
- 18 Její dům se chýlí k jisté smrti,
její krok míří do podsvětí.^a
- 19 Kdo vejde k ní, ten nevyjde už,
na stezky života se nikdy nevrátí.
- 20 Kéž by ses vydal cestou ušlechtilých,
na stezkách spravedlivých kéž bys
vytrval!
- 21 Upřímní přece budou obývat zemi
a bezúhonní v ní zůstanou.
- 22 Ničemové však budou ze země
vypuzeni,
proradní z ní budou vyrváni.

3

- 1 Nezapomeň, co jsem tě učil, synu,
v srdci opatruj, co jsem ti přikázal.
- 2 Dlouhé dny, léta života ti to přidá,
zajistí ti to klid a mír.
- 3 Láska^b a věrnost ať tě neopouští,
připoutej si je k hrdlu, vyryj do srdce!^c
- 4 Přízně a uznání tehdy dojdeš
před zrakem Božím i před lidmi.

Důvěřuj Hospodinu

- 5 Důvěřuj Hospodinu vším srdcem,
nelpi na vlastním názoru.
- 6 Na každém kroku jej stále poznávej,
on sám pak tvé stezky napřímí.
- 7 Sám sebe za moudrého neměj,
Hospodina cti a zlu se vyhýbej!
- 8 To tvému tělu přinese zdraví,
to dodá svěžesti kostem tvým.
- 9 Uctívej Hospodina vším, co ti patří,
tím nejlepším ze vší své úrody.
- 10 Tvé stodoly potom naplní zrní,
tvé sklepy budou vínem oplývat.
- 11 Hospodinovo poučení, synu, neodmítej,
když napravuje tě, nezoufej.
- 12 Koho miluje Hospodin, toho kárá,
jak otec syna, jehož si oblíbil.^d

Moudrost nad zlato

- 13 Blaze člověku, jenž našel moudrost,
člověku, který získal rozvahu!
- 14 Přináší lepší zisk než stříbro,
výnosy její jsou nad zlato.
- 15 Nad perly vyšší je cena její,
nic, v čem si libuješ, se jí nerovná.
- 16 Dlouhověkost ve své pravici třímá,
bohatství a slávu drží v levici.
- 17 Její cesty jsou potěšení plné,
kroky její vždy vedou k pokoji.
- 18 Stromem života je těm, kdo se jí drží,
blaze je těm, kdo ji uchopí!
- 19 Moudrostí založil Hospodin zemi,
prozřetelností nebe upevnil.
- 20 Jeho věděním tryskají z hlubin proudy,
oblaka rosu skýtají.
- 21 Soudnost a prozíravost ať nesejdou ti
z očí,
jak vzácný poklad je, synu, opatruj.
- 22 To ony darují tvé duši život,
ony tvé hrdlo okrášlí.
- 23 Bezpečně pak půjdeš svou cestou,
tvé nohy nebudou klopýtat.
- 24 Až půjdeš spát, nic nebude tě strašit,
až usneš, tvůj sen bude příjemný.
- 25 Nebudeš se bát náhlého děsu,
ani zkázy, jež čeká ničemy.
- 26 Hospodin po tvém boku stát bude,
on sám tvé nohy před pastí ochrání!
- 27 Neodpírej dobrodiní těm, kdo je
potřebují,

^a 7:27   ^b nebo: oddanost, milosrdenství (hebr. *chesed*)

^c srov. Dt 6:9

^d Dt 8:5; Žd 12:5n

- když je v tvé moci něco učinit.
²⁸ Neříkej bližnímu: „Přijď jindy,“
 když právě teď mu můžeš pomoci.
²⁹ Nechystej proti bližnímu nic zlého,
 když k tobě chová důvěru.
³⁰ Nežaluj nikoho pro nic za nic,
 když ti neprovedl žádné zlo.
³¹ Nezávid' člověku, jenž násilí páše,
 nesdílej žádnou z jeho cest.
³² Ohavný Hospodinu je každý zvrhlík,
 s upřímnými se ale sdílí důvěrně.
³³ Prokletí Hospodinovo na domě
 darebáka,
 obydlí spravedlivých ale požehná.
³⁴ Pro posměvače má jen posměch,
 pokorným však přízeň věnuje.^a
³⁵ Moudrým připadne za dědictví sláva,
 tupce však čeká ostuda.

4

Chraň své srdce

- ¹ Slyšte, synové, otcovské poučení,
 buďte pozorní, a rozum poznáte.
² Skvělé poznání přec nabízím vám;
 neopouštějte mé učení.
³ Sám jsem byl synem u otce svého,
 jedináčkem malým u matky své.
⁴ Když učival mne tehdy, říkal:
 „Kéž si má slova vezmeš k srdci,
 mých příkazů dbej, a budeš žít.
⁵ Získej moudrost, rozumnost získej,
 má slova nezapomeň, nezkomol.
⁶ Neopouštěj ji, ona tě bude chránit,
 miluj ji, a postará se o tebe.
⁷ Zde je klíč k moudrosti: Získávej
 moudrost,
 za všechno jmění získej rozumnost.
⁸ Važ si jí, a ona vyvýší tě,
 poctí tě, když si ji přivineš.
⁹ Půvabem svým ověncí tvou hlavu,
 korunuje tě krásou svou!“
¹⁰ Slyš, synu můj, mé výroky přijmi,
 léta života se ti prodlouží.^b
¹¹ Cestě moudrosti chci tě učít,
 po stezkách přímých chci tě vést.
¹² Půjdeš-li, tvůj krok nic nezastaví,
 jestliže poběžíš, nic tě nesrazí.
¹³ Poučení chop se, nepovoluj,
 opatruj je, vždyť je tvým životem!
¹⁴ Stezku darebáků se neodvažuj zkusit,

cestou zloduchů nikdy nekráčeš.

- ¹⁵ Varuj se jí a nechod' po ní,
 odvrát se od ní a jdi pryč!
¹⁶ Neusnou, než někomu neublíží,
 nemohou spát, než někoho podrazí.
¹⁷ Takoví se chlebem darebáctví živí,
 opájejí se vínem násilí!
¹⁸ Stezka spravedlivých jak paprsek světla
 víc a víc září, než se rozední.
¹⁹ Cesta darebáků však tone ve tmách,
 o co klopýtnou, nikdy netuší.
²⁰ Na má slova dej pozor, synu,
 ucho své nakloň k mým výrokům.
²¹ Oči své nikdy nespouštěj z nich,
 hluboko v srdci si je uchovej.
²² Životem jsou těm, kteří je nacházejí,
 celému tělu jejich zdraví přinesou.
²³ Především pečlivě chraň své srdce –
 z něj přece všechen život vychází.
²⁴ Zbav se vší převrácené řeči,
 ústa, jež mluví zle, zapuď od sebe.
²⁵ Oči tvé vždyť ať rovně hledí,
 svým pohledem miř přímo před sebe.
²⁶ Zvaž, kudy povedou tvé kroky,
 všechny tvé cesty pak budou
 zpevněny.
²⁷ Neuchyluj se vpravo ani vlevo,
 od všeho zla své kroky vzdal.

5

Pij vodu z vlastní jímký

- ¹ Mé moudrosti dopřej pozornost, synu,
 ucho své nakloň k mým úvahám.
² Chci, abys prozíravost opatroval,
 tvé rty ať střeží vědění.
³ Rty svůdkyně sic medem oplývají,
 ústa její nad olej jemná jsou,
⁴ jak pelyněk však nakonec zhořkne,
 jak dvojsečný meč se zabodne.
⁵ Nohy její k jisté smrti spějí,
 její kroky vedou do pekel.
⁶ O stezku života se nijak nezajímá,
 krokem vrtkavým jde, aniž tuší, kam.
⁷ Proto, synové, poslyšte mne,
 neuhýbejte od mých výroků!
⁸ Daleko od ní ať tvoje cesta vede,
 k jejímu vchodu chraň se přiblížit!
⁹ Svou důstojnost jinak necháš jiným,
 svá léta ukrutníku věnuješ.

^a Jk 4:6; 1Pt 5:5

^b 3:2

- 10 Z úsilí tvého pak budou žít jiní,
tvá dřina skončí v domě cizího.
- 11 Nakonec bolesti řvát budeš,
tvůj život, tvé tělo až bude zmařeno:
- 12 „Proč jen jsem nenáviděl poučení,
proč srdce mé domluvami pohrdlo!
- 13 Proč neposlouchal jsem své učitele,
proč vychovatelům jsem sluchu
nepopřál?
- 14 Jak snadno jsem do nejhoršího padl
v očích veřejnosti, uprostřed obce své!“
- 15 Pij vodu ze své vlastní jímky,
vodu prýstící z tvé vlastní studnice.
- 16 Mají tvé prameny téci na ulice?
Mají se po náměstích řinout řeky tvé?
- 17 Tobě ať patří, jen tobě jedinému,
s cizími se o ně dělit nemůžeš.
- 18 Požehnané ať je tvé zřídlo,
v manželce svého mládí potěšení můj!
- 19 Ta laň milostná, ta přepůvabná srna!
Její prsy ať opájí tě neustále,
v jejím milování se věčně utápěj!
- 20 Proč v cizí ženě utápět se, synu,
proč objímat klín svůdkyně?
- 21 Hospodin jasně vidí všechny lidské
cesty,
každý krok jejich on sám zvažuje.
- 22 Darebáka lapí jeho nepravosti,
v provazech svého hříchu uvázne.
- 23 Poučit nenechá se, a tak zemře,
v moři své bláhovosti utone!

6

Jdi k mravenci, pecivále

- 1 Zaručil-li ses za někoho, synu,
cizímu člověku svou rukou upsal ses,
vlastními slovy jsi nyní svázán,
lapen jsi tím, co jsi prohlásil!
- 3 Nyní se pokus vyprostit, můj synu,
ten někdo tě totiž v hrsti má,
jdi, poniž se a naléhej na něj!
- 4 Svým očím nepopřej žádný spánek,
tvá víčka ať neokusí sen,
než unikneš mu jako srnec lovcí^a,
než vyklouzneš jak ptáče z ruky číhaře!
- 6 Jdi k mravenci, ty pecivále,
pozoruj ho, a zmoudříš hned!
- 7 Žádného vůdce mravenec nemá,
dozorce ani vládce jemu netřeba;

- 8 v létě si ale potraviny chystá,
o žních zásoby pilně hromadí.
- 9 Jak dlouho, lenochu, budeš polehávat,
kdy už se konečně ze snu probudíš?
- 10 Chvilku si spíš, chvilku zdřímneš,
na chvilku ruce složíš a odpočneš?
- 11 Vtom bída jak tulák navštíví tě,
jak loupežník tě nouze přepadne!
- 12 Podlý člověk,^b hanebný muž
jinak, než převráceně nemluví.
- 13 Očima pomrkává, nohama šoupe,
prsty ukazuje sem a tam.
- 14 V srdci falešném zlé věci chystá,
neustále jen sváry rozsévá.
- 15 Proto, až neštěstí jej náhle potká,
náhle jej rozdrtí, a nepomůže nic.
- 16 Těchto šest věcí Hospodin nenávidí
a sedmá je pro něj ohavnost:
- 17 Povýšené oči a prolhaný jazyk,
ruce prolévající krev nevinnou,
- 18 srdce, jež chystá hanebné plány,
nohy pospíchající páchat zlo,
- 19 křivopřísežníka, který klam šíří,
a toho, kdo mezi bratry seje svár.

Oheň v klíně

- 20 Opatruj, synu, otcova přikázání,
od matčiných pokynů se nevzdaluj.
- 21 Navěky připoutej si je k srdci,
okolo hrdla si je připínej.^c
- 22 Moudrost tě doprovodí, kamkoli půjdeš,
bude nad tebou bdít, kdykoli ulehneš,
promluví s tebou, jakmile procitneš.
- 23 Neboť přikázání je svíce a učení světlo,
poučné domluvy jsou cestou k životu.
- 24 Před špatnou ženou tě budou chránit,
před lichotným jazykem svůdkyně.
- 25 Neprahní v srdci po její kráse,
jejími řasami se nenech polapit.
- 26 Za nevěstku se platí i krajícem chleba,
cizoložnice však pase po tvém životě!
- 27 Může muž ukrýt oheň v klíně,
aniž by propálil svůj šat?
- 28 Může snad chodit po řeřavém uhlí,
aniž si spálí chodidla?
- 29 Stejně tak ten, kdo s ženou bližního spí,
kdo se jí dotkne, ten trestu neujde!
- 30 Nebývá haněn zloděj, když krade,
aby nasytil svůj neodbytný hlad.
- 31 Když chytí jej, sedmkrát více vrátí,

^a dosl. z ruky

^b dosl. člověk Belial (srov. 2K 6:15)

^c 3:3

- všechno své jmění musí odevzdat.
³² Jen šílenec^a však cizoloží,
 kdo činí to, je sebevrah!
³³ Bití a ostuda na něj čeká,
 svoji pohanu už nikdy nesmaže.
³⁴ Žárlivost rozzuří manžela té ženy,
 nelítostný bude v den pomsty své;
³⁵ ohled nevezme na žádné odškodnění,
 ani před horou úplatků necouvne!

7

Portrét cizoložnice

- ¹ Dbej na mé výroky, můj synu
 příkazy mé jak poklad opatruj.
² Na mé příkazy dbej a život najdeš,
 učení mé jak oko v hlavě chraň.
³ Připoutej si je k prstům,
 vyryj do srdce.^b
⁴ Moudrosti řekni: „Buď mojí sestrou!“
 rozumnost nazvi svou příbuznou.
⁵ Ochrání tě před cizí ženou,
 před vábivými slovy svůdkyně.^c
⁶ Jednou jsem z okna svého domu
 skrze mřížoví ven vyhlížel.
⁷ Mezi prostáčky, mládeží nezkušenou
 spatřil jsem mladíka, co zřejmě zešlel^d.
⁸ Když ulicí prošel kolem jejího rohu,
 k jejímu domu náhle vykročil.
⁹ Bylo to večer, po setmění,
 když přišla noc a byla tma.
¹⁰ Vtom náhle žena v ústrety mu míří
 v nevěstčím hávu,^e v srdci protřelost.
¹¹ Je samý halas, je nevázaná,
 její nohy doma stání nemají.
¹² Hned je na ulici, hned zas na náměstí,
 za každým rohem číhá na oběť.
¹³ Už se jej zmocnila a už ho líbá,
 bez uzardění už mu povídá:
¹⁴ „Mám doma hotové obětní hody,
 dnes musím splnit sliby své.^f
¹⁵ To proto jsem ti naproti šla,
 sháněla jsem tě, a už tě mám.
¹⁶ Pokrývkami jsem lože obložila,
 pestrými přehozy z vláken egyptských.
¹⁷ Ložnici svou jsem myrhou provoněla,^g
 aloe je tam i skořice.
¹⁸ Pojď, opijme se milováním,^h
 do rána kochejme se laskáním!
¹⁹ Mužský dnes totiž není doma,
 na cestu odjel někam daleko;

- ²⁰ měšec s penězi vzal si s sebou,
 až koncem měsíce vrátí se!“
²¹ Proudem těch slov ho nakonec svedla,
 úlisností svou jej zlákala.
²² Jako vůl na porážku šel hned za ní,
 jak jelen když se vrhá do pasti,ⁱ
²³ než střela do slabin jej skolí.
 Jak ptáče do osidla spěchal,
 že mu jde o život, vůbec netušil!
²⁴ Proto, synové, poslyšte mne,
 dávejte pozor na mé výroky.
²⁵ Na její cesty ať nevzkročí tvé srdce;
 na jejích stezkách se nikdy netoulej.
²⁶ Tak mnozí podlehlí jejím ranám,
 všech jejích obětí je bezpočet.
²⁷ Cesta do pekel vede jejím domem,
 do síní smrti se prudce svažuje!^j

8

Portrét moudrosti

- ¹ Což moudrost nevolá,
 nezvedá rozumnost svůj hlas?
² Na vrcholech kopců, u cesty,
 u křižovatek postává.
³ Přímo před branami, u vstupu do města,
 v průchodu stojí a křičí tam:
⁴ „Na vás, ó lidé, volám,
 k celému lidstvu hlas svůj obracím.
⁵ Pochopte, prostáčci důmyslnost,
 dospějte, tupci, k rozumu!
⁶ Slyšte, řeknu vám něco zásadního,
 co vyjde z mých rtů, slova ryzí jsou.
⁷ Má ústa mluví pouze pravdu,
 mým rtům se darebáctví oškliví.
⁸ Všechny mé výroky jsou spravedlivé,
 nic křivého, zvrhlého v nich nenajdeš.
⁹ Chápavému jsou všechny zřejmé,
 jasné jsou těm, kdo došli poznání.
¹⁰ Mé poučení berte raději než stříbro,
 mého vědění si važte nad zlato.
¹¹ Moudrost přec nad perly nádherná je,
 nižádná rozkoš se jí nerovná.
¹² Já, Moudrost, spolu s rozvážností
 bydlím
 a s prozíravostí se dobře znám.
¹³ Úcta k Hospodinu^k je nenávisť ke zlu,^l
 pýchu a povýšenost, zlé způsoby^m
 a pokrytecká ústa nesnesu.ⁿ
¹⁴ U mne je rada a jistý úspěch,
 já jsem rozumnost a sílu mám!^o

a dosl. ten, komu chybí srdce (v hebr. je srdce orgánem myšlení, nikoli citů)
e srov. Gn 38:14n **f** viz Lv 7:16nn **g** srov. Pis 5:5 **h** Pis 5:1
hlupáka) **j** 2:18 **k** 1:7; 3:7; 16:6 **l** Ž 45:8; Žd 1:9 **m** Gn 6:12

b 3:3; 6:21 **c** 2:16; 6:24 **d** viz 6:32
i dle LXX; hebr. text nejasný (dosl. jak okov k nápravě
n 4:24; 16:17n **o** Jb 1:13; lz 11:2

- ¹⁵ S mojí pomocí vladaři vládnou a panovníci právo určují.
- ¹⁶ S mojí pomocí vůdcové vedou, páni i všichni spravedliví soudcové.
- ¹⁷ Já miluji ty, kdo milují mne, ti, kdo mne hledají, mne jistě naleznou.
- ¹⁸ Bohatství i sláva se nacházejí u mne, trvalé jmění i spravedlivá odměna.^a
- ¹⁹ Mé plody jsou nad zlato nejryzejší, mé výnosy nad stříbro nejčistší.
- ²⁰ Stezkou spravedlnosti kráčím, pěšinami práva se ubírám,
- ²¹ abych své milovníky obdařila jměním, jejich pokladnice abych plnila!
- ²² Na počátku své cesty mne Hospodin zplodil, před všemi svými činy, před časem.^b
- ²³ Od věků jsem byla ustavena, od počátku, dříve, než začal svět.
- ²⁴ Než vznikly propasti, zrodila jsem se, než prameny začaly vodou oplývat.
- ²⁵ Předtím, než byly hory zapuštěny, dříve, než návrší jsem se zrodila,
- ²⁶ ještě než učinil zemi a vše kolem, dříve, než světa první prach.
- ²⁷ Byla jsem při tom, když nebesa chystal, obzor nad propastí když vyměřil, oblaka když ve výšinách věšel, propastné prameny když vytryskly.
- ²⁹ Byla jsem tam, když oceán spoutal, na jeho rozkaz vody poslechl!^c Základy země když vyměřoval,
- ³⁰ po jeho boku věrně stála jsem. Jeho radostí zůstávám den za dnem, svým hrám se před ním stále oddávám.^d
- ³¹ Na jeho zemi, na světě si hrají, mou radostí jsou lidští synové!
- ³² Proto, synové, poslyšte mne: Blaze těm, kdo drží se mých cest!
- ³³ Slyšte poučení a naberte moudrost, nebudte ke mně lhostejní.
- ³⁴ Blaze tomu, kdo naslouchá mi, kdo u mých bran denodenně bdí, kdo stráží veřeje dveří mých!
- ³⁵ Kdo našel mne, ten našel život, Hospodinovou přízni se nechal zahrnout!
- ³⁶ Kdo však mívá mne, sám škodí vlastní duši, kdokoli nesnáší mne, je smrti milencem.“

9

Hostina moudrosti a tuposti

- ¹ Moudrost si vystavěla dům, sedm tesaných sloupů vztyčila.
- ² Dobytče porazila, své víno smísila, už také stůl svůj prostřela.
- ³ Své děvečky vyslala,^e z městských výšin volat začala:
- ⁴ „Kdo je prostoduchý, obrať se ke mně!“ Ty, kterým rozum^f chybí, pak takto zve:
- ⁵ „Pojďte, mým pokrmem se krmte, víno, jež smísila jsem, popijte.
- ⁶ Opusťte hloupost a konečně žijte, cestou rozumnosti se vydejte!“
- ⁷ Kdo poučuje drzouna, říká si o ostudu, kdo kárá darebáka, přijde k úrazu.
- ⁸ Nekárej drzouna – jen by tě nenáviděl; pokárej moudrého – bude tě milovat.
- ⁹ Poděl se s moudrým a ještě zmoudří, pouč spravedlivého a bude znalejší.
- ¹⁰ Klíčem k moudrosti je úcta k Hospodinu,^g v poznání Svatého je rozumnost.
- ¹¹ Díky mně bude tvých dnů hojně, léta života ti přibudou.^h
- ¹² Jsi-li moudrý, moudrost vyplatí se ti, jsi-li drzoun, sám na to doplatíš.
- ¹³ Paní Tupost je všude hodně slyšet, přitom je prostinká, nic neví o ničem.
- ¹⁴ U dveří svého domu sedí, křeslo má na městských výšinách.
- ¹⁵ Pokřikuje na ty, kdo po cestě jdou, kdo svými stezkami přímě krácejí:
- ¹⁶ „Kdo je prostoduchý, obrať se ke mně!“ Ty, kterým rozum chybí, pak takto zve:
- ¹⁷ „Kradená voda je tak sladká, zakázaný pokrm tak příjemný!“
- ¹⁸ Netuší hňup, že podsvětí jej čeká, že v jámě pekel jsou ti, jež pozvala.ⁱ

Příslaví Šalomounova

10

- ¹ Příslaví Šalomounova:
Moudrý syn je radostí svého otce, tupec působí své matce žal.

^a 3:16   ^b srov. 3:19a; J 1:1-3; 1K 1:24; Kol 1:15-17; Žd 1:3
^f viz pozn. 6:32   ^g srov. 1:7   ^h 3:2; 4:10

^e Gn 1:2,9

^d srov. Jb 38:7

^e srov. Mt 22:4

ⁱ 2:18; 5:5; 7:27

- ² Nekalý zisk ničemu neprospěje,
poctivost zachraňuje před smrtí.
- ³ Hospodin nenechá poctivého lačnět,
rozmary darebáků ale zavrhne.
- ⁴ Líné dlaně přivádějí na mizinu,
ruce pilných přinášejí bohatství.
- ⁵ Kdo v létě sklízí, je syn zdárný,
kdo prospí žně, je syn k ostudě.
- ⁶ Na poctivého požehnání jen prší,
v ústech darebáků se skrývá násilí.
- ⁷ Na poctivého se vzpomíná s požehnáním,
jméno darebáků však zavání.
- ⁸ Moudré srdce přijímá příkázání,
žvanivý hlupák špatně dopadne.
- ⁹ Kdo žije poctivě, ten v bezpečí žít bude,
kdo cestu svou zkřivil, bude odhalen.
- ¹⁰ Kdo pomrkává okem, ten způsobí potíže,
kdo otevřeně kárá, pokoj přinese.^a
- ¹¹ Pramenem života jsou ústa
spravedlivých,
v ústech darebáků se skrývá násilí.
- ¹² Nenávist vyvolává sváry,
láska vždy přikrývá viny.
- ¹³ Ve rtech rozumného se nachází
moudrost,
na záda bezhlavého^b patří hůl.
- ¹⁴ Moudří si své vědění střeží,
ústa hlupáka přitahují záhubu.
- ¹⁵ Majetek bohatého je jeho pevnou tvrzí,
nouze chudých je jejich záhubou.
- ¹⁶ Výdělek poctivého prospívá životu,^c
zisk darebáka vede jen ke hříchu.
- ¹⁷ Stezkou k životu míří, kdo se poučení
drží,
kdo na domluvy nedbá, jistě zabloudí.
- ¹⁸ Kdo skrývá nenávist za rty proradnými
i ten, kdo šíří klevety, je pitomec.
- ¹⁹ Množství slov se bez hříchu neobejde,
kdo má rozum, ten drží jazyk na uzdě.
- ²⁰ Jazyk spravedlivého je ryzí stříbro,
srdce ničemů však za nic nestojí.
- ²¹ Rty spravedlivého nasytí mnohé,

hňupové zemřou na svou bezhlavost.

- ²² Hospodinovo požehnání zbohacuje,
a to beze všeho trápení.
- ²³ Pro pitomce je zvrhlost potěšením,
moudrého však těší rozumnost.
- ²⁴ Obavy darebáků vyplní se jim,
touhy spravedlivých se naplní.
- ²⁵ Když přejde víchř, je po darebáku veta,
spravedliví však mají věčné základy.
- ²⁶ Jak zubům ocet, jak očím kouř,
tak lenoch milý je těm, kdo jej poslali^d.
- ²⁷ Úcta k Hospodinu prodlužuje život,
roky darebáků však budou zkráceny.^e
- ²⁸ Doufání spravedlivých šťastně vyplní se,
naděje darebáků se však rozplynou.
- ²⁹ Hospodinova cesta je oporou poctivého,
pro bídáky je ale záhubou.
- ³⁰ Spravedliví nebudou nikdy vytlačeni,
ničemové na zemi věčně nebudou.^f
- ³¹ V ústech spravedlivého se rodí
moudrost,^g
proradný jazyk však bude vyseknut.
- ³² Rty spravedlivého znají, co se sluší,
ústa darebáků však jen zvrácenost.

11

- ¹ Falešné váhy se Hospodinu hnusí,
poctivé závaží těší jej.^h
- ² Za drzostí přichází hanba,
moudrost se drží pokorných.
- ³ Upřímné poctivost doprovází,
vlastní křivost však zničí proradné.
- ⁴ V soudný denⁱ majetek nijak neprospěje,
poctivost ale zachraňuje před smrtí.^j
- ⁵ Spravedlnost spraví upřímnému cestu,
ničemu srazí jeho ničemnost.
- ⁶ Spravedlnost vysvobozuje přímé,
proradné lapí jejich ctižádost.^k
- ⁷ Když zemře ničema, naděje rozplyne se,^l
očekávání úspěchů^m zahyne.
- ⁸ Spravedlivý bude z trápení vysvobozen,
na jeho místě se octne darebák.

^a dle LXX, Syr. (hebr.: žvanivý hlupák špatně dopadne – srov. v. 8)
^d tj. svým nadřazeným ^e srov. 9:11 ^f 2:21; Ž 37:22
hněvu (srov. Ř 2:5; 2Pt 2:9; 3:7) ^j 10:2 ^k srov. 5:22

^b dosl. toho, kdo nemá srdce – viz 6:32 ^c srov. v. 2
^g v. 13 ^h srov. Lv 19:36; Dt 25:15 ⁱ dosl. den
^l 10:28 ^m nebo: padouchů (význam nejistý)

- ⁹ Ústa pokrytce bližnímu škodí,
spravedlivé však zachrání vědění.
- ¹⁰ Když se spravedlivým daří, bývá
ve městě radost,
když darebáci hynou, koná se oslava.
- ¹¹ Požehnáním upřímných se pozvedá
město,
ústý darebáků bývá zbořeno.
- ¹² Kdo pohrdá svým bližním, ten šílený^a
být musí,
kdo je rozumný, však pomlčí.
- ¹³ Mluvka roznáší tajemství, kudy chodí,^b
zodpovědný člověk je však příkrývá.^c
- ¹⁴ Kde chybí směr, tam lid se hroučí,
ve množství rádců je však bezpečí^d.
- ¹⁵ Se zlou se potáže, kdo za cizího ručí,
slibům se vyhýbat je vždy jistější.
- ¹⁶ Půvabná žena dosáhne pocty,
hrubiáni dosáhnou bohatství.
- ¹⁷ Laskavý člověk odmění i sám sebe^e,
ukrutník ani sám sebe^f nešetří.
- ¹⁸ Pro klamný výdělek darebák dře se,
kdo seje spravedlnost, má mzdu trvalou.
- ¹⁹ Spravedlnost jistě k životu vede,
honba za špatností však ke smrti.
- ²⁰ Zvrhlé povahy^g se Hospodinu hnusí,
kdo žijí bezúhonně, však těší jej.
- ²¹ Zlý jistojistě neujde trestu,^h
símě spravedlivých však unikne.
- ²² Zlatá ozdoba na rypáku vepře
je krásná žena, které chybí vkus.
- ²³ Touhy spravedlivých míří jen k dobru,
z nadějí darebáků zbude jen vztek.ⁱ
- ²⁴ Někdo rozdává, a ještě bohatne,
jiný škudlí až běda – k vlastní chudobě!
- ²⁵ Štědrý člověk bude jen vzkvétat^j,
kdo jiné svlažuje, bude sám zavlažen.
- ²⁶ Kdo zadržuje obilí, toho lid zatracuje,
požehnání prší na toho, kdo je prodává.
- ²⁷ Kdo hledá dobro, nalezne přízeň,
kdo čeká neštěstí, ten dočká se.^k
- ²⁸ Kdo doufá v bohatství, takový padne,

- spravedliví ovšem jak poupě pokvetou.
- ²⁹ Kdo boří vlastní domov, ten zdědí vítr,
hlupák bude sloužit moudrému.
- ³⁰ Ovoce spravedlivého se stromem života
stane,^l
kdo moudrý je, ten duše uchvátí.
- ³¹ Spravedlivý na zemi odplaty dojde,
čím spíše hříšný darebák?!

12

- ¹ Milovník poznání miluje poučení,
jen tupý mezek si nedá domluvit.
- ² Dobrotivého zahrne Hospodin přízní,
lstivého člověka však odsoudí.
- ³ Darebáctví nikomu jistotu neposkytne,
kořen spravedlivých však nikdo
nevyrve.
- ⁴ Znamenitá^m žena je korunou svého
muže,
kostižer v těle však žena hanebnáⁿ.
- ⁵ Spravedliví o právu rozjímají,
radý bezbožných jsou však samá lest.
- ⁶ Slova darebáků jsou smrtelná léčka,
upřímné však jejich ústa zachrání.
- ⁷ Když darebáci padnou, je po nich veta,
dům spravedlivých však obstojí.
- ⁸ Čím je kdo rozumnější, tím více bývá
ceněn,
muž křivé povahy^o však bude pohrnut.
- ⁹ Je lepší být přehlížen, přitom mít
služebníka,^p
než tvářit se důležitě a nemít na chleba.
- ¹⁰ Spravedlivý cítí i s dobytčetem,
nitro darebáků je ale bezcitné.
- ¹¹ Kdo na svém poli dře, nasytí se chlebem,
kdo běhá za marnostmi, přišel o rozum.
- ¹² Po úlovku zloduchů darebák dychtí,^q
kořen spravedlivých však nese ovoce.
- ¹³ Hříchem svých rtů se zaplete zloduch,
spravedlivý však ujde trápení.
- ¹⁴ Ovoce svých úst každý hojně sklídí^r,
skutek člověka mu bude oplacen.

a dosl. bez srdce (viz 6:32)   **b** srov. Lv 19:16; Př 10:18   **c** 10:12   **d** nebo: záchrana, jistota, vítězství   **e** dosl. svou duši (život)
f dosl. své tělo (život)   **g** dosl. srdce   **h** srov. Ex 34:7; Př 6:29   **i** srov. 10:24,28; 11:7   **j** dosl. bude nasycen tukem
k 10:24   **l** 3:18; 13:14; 15:4   **m** nebo: schopná, statečná (31:10; Rt 3:11)   **n** nebo: zaharbující, působící ostudu, zklamání
(srov. 10:5)   **o** 11:20   **p** nebo (dle LXX, Syr): ...přehlížen, ale vydělat si na sebe   **q** nebo: V síti zloduchů darebák libuje si (text
nejasný)   **r** dosl. se pořádně nasytí

- ¹⁵ Hlupák je přesvědčen, že jde správně, moudrý člověk si nechá poradit.
- ¹⁶ Hlupákův hněv ihned projeví se, rozvážný člověk hanbu přikryje.
- ¹⁷ Pravdomluvný hlásá spravedlnost, křivopřísežník šíří lest.^a
- ¹⁸ Unáhlené řeči bodají jako meče, jazyk moudrých je jako lék.
- ¹⁹ Pravdomluvné rty obstojí navždy, prolhaný jazyk jen krátký okamžik.
- ²⁰ Zlomyslní jen faleš v srdci mají, radost je s těmi, kdo pokoj působí^b.
- ²¹ Spravedlivého nikdy nepotká zhouba, darebáci jsou však zavaleni zlým.
- ²² Prolhané rty se Hospodinu hnusí, kdo žije v pravdě, však těší jej.^c
- ²³ Rozvážný člověk umí své vědění tajit, srdce tupců vytrubuje nesmysly.
- ²⁴ Pilným rukám bude svěřena vláda, zahálčivost však vede k porobě.
- ²⁵ Starosti v srdci člověka tíží, laskavé slovo však radost navrátí.
- ²⁶ Spravedlivý bližnímu ukáže cestu,^d cesta darebáků ale končí blouděním.
- ²⁷ Lenocho si ani maso neupeče, pracovitý získá cenný majetek.
- ²⁸ Na stezce spravedlnosti je život, cesta nepravosti vede ke smrti^e.

13

- ¹ Moudrý syn přijímá otcovo poučení,^f drzoun však na hrozby neslyší.
- ² Ovocem svých úst se hojně nají každý^g a duši proradných nasytí násilí.
- ³ Kdo hlídá svoje ústa, svou duši opatruje, na šveholící rty však přijde záhuba.^h
- ⁴ Dychtí, ale nic nemá duše pecivála, pracovitý člověk však jen pokvete.
- ⁵ Spravedlivý nesnese prolhané řeči, darebák nestydatě šíří puch.
- ⁶ Spravedlnost chrání poctivého, darebáctví ničí hříšníka.
- ⁷ Někdo je na mizině, a chová se jak boháč, jiný má veliké jmění a dělá chudého.ⁱ
- ⁸ Bohatý člověk se vykoupit může, chudý však výhrůžky neslychá.
- ⁹ Světlo spravedlivých vesele hoří, svíce darebáků však uhasne.
- ¹⁰ Hádky vznikají z pouhé pýchy, moudrost je s tím, kdo si dá poradit.^j
- ¹¹ Rychle nabyté jmění^k se rychle rozuteče, kdo shromažďuje po hrstkách^l bude bohatý.
- ¹² Dlouhé čekání unavuje srdce, naplněná touha je stromem života.^m
- ¹³ Kdo pohrdá Slovem, sám sobě škodí, kdo přikázání ctí, získá odplatu.
- ¹⁴ Pokyny moudrého pramenem života jsou,ⁿ z osidel smrti únik přináší.
- ¹⁵ Zdravý rozum si získává přízeň, cesta proradných je však trnitá.^o
- ¹⁶ Každý rozvážný jedná s rozmyslem, tupec však šíří jenom nesmysly.^p
- ¹⁷ Ničemný posel upadne do neštěstí, spolehlivý vyslanec je jako lék.^q
- ¹⁸ Bída a hanba tomu, kdo poučit se nechce, kdo na domluvy dá, však bude vážený.
- ¹⁹ Splněná touha je pro duši balzám;^r od zla se odvrátit je tupcům ohavnost.
- ²⁰ Kdo chodí s moudrými, ten zmoudří, kdo kamarádí s tupci, ztroskotá.
- ²¹ Hříšníky stíhá neštěstí, spravedlivým je štěstí odměnou.
- ²² Dobrý člověk zanechá dědictví vnukům, hříšníkovo jmění čeká na poctivé.
- ²³ Políčko chudých vydá dostatek jídla, kvůli bezpráví však o něj přichází.
- ²⁴ Kdo šetří rákosku, nenávidí své dítě, ten, kdo je miluje, je zavčas potrestá.
- ²⁵ Spravedlivý se nají do sytosti, břicho ničemů však zeje prázdnotou.

a 6:19   **b** dosl. *vyjednávají, radí*; srov. Mt 5:9   **c** srov. 11:1,20   **d** nebo: *bude uchráněn neštěstí* (hebr. text nejasný)
e dle LXX (hebr. text nejasný, dosl.: *na pěšině cesty není smrt*)   **f** 4:1; 12:1   **g** 12:14   **h** 10:14   **i** 11:24; 12:9
j 11:14   **k** dle LXX (MT: *jmění z marnosti*)   **l** dosl. *na ruku*   **m** v. 19   **n** 10:11   **o** dosl. *nekončící* (LXX: *zničující*)
p 12:23   **q** 12:18   **r** v. 12

14

- ¹ Moudrá žena^a buduje svůj dům,
pošetilá svou rukou boří jej.
- ² Hospodina ctí, kdo v poctivosti žije,
kdo jedná křivě, ten jím pohrdá.
- ³ Z úst hňupa vyrazí šlahoun pýchy,
moudré zachrání jejich vlastní rty.
- ⁴ Bez dobytka je ve žlabu prázdno^b,
hojnou úrodu zajistí silný býk.
- ⁵ Spolehlivý svědek nikdy nelže,
křivopřísežník ale šíří klam.^c
- ⁶ Marně se drzoun po moudrosti pídí,
rozumnému je poznání snadno
přístupné.
- ⁷ Tupci se raději obloukem vyhni,
vědění v jeho rtech jistě nenajdeš.
- ⁸ Moudrost rozvážného je rozumět své
cestě,
pošetilost tupců je samé oklame.
- ⁹ Hňupům je provinění jen k smíchu,
mezi upřímnými je však náklonnost.
- ¹⁰ Jen srdce člověka zná vlastní hořkost,
podobně jeho radost cizí necítí.
- ¹¹ Dům darebáků je určen ke zboření,
stan upřímných ale k rozkvětu.
- ¹² Cesta se člověku může zdát správná,^d
nakonec však bývá cestou ke smrti.
- ¹³ Někdy i při smíchu bolí srdce;
když skončí radost, smutek zůstane.
- ¹⁴ Zvrhlíci musí sníst, co sami navařili,^e
dobří lidé však shůry sytí se.
- ¹⁵ Prostáček důvěřuje kdečemu,
chytrý člověk své kroky zvažuje.
- ¹⁶ Moudrý je opatrný a zlu se vyhne,
tupec je troufalý a nemá zábrany.
- ¹⁷ Unáhlený člověk hlouposti tropí,
kdo je prozíravý, hodně vydrží^f.
- ¹⁸ Ozdobou^g omezců je jejich hloupost,
korunou chytrých pak vědění.
- ¹⁹ Zlí lidé se pokloní dobrým,
darebáci u bran spravedlivého.

- ²⁰ Chudáse nemůže vystát ani přítel,
boháče ale kdekdo miluje.
- ²¹ Kdo pohrdá bližním, ten hřeší,^h
blaze tomu, kdo chudým pomáháⁱ.
- ²² Jistěže bloudí, kdo je zlomyslný;
láska a věrnost patří dobrosrdečným.^j
- ²³ Veškerá dřina povede k zisku,
pouhé řeči však jen k chudobě.
- ²⁴ Korunou moudrých je jejich moudrost^k,
tupost hlupáků zůstane tupostí.
- ²⁵ Pravdomluvný svědek může zachránit
život,
podvodník ale šíří lež.^l
- ²⁶ Kdo ctí Hospodina, má oporu jistou,
i jeho děti budou mít zázemí^m.
- ²⁷ Pramenem života je úcta k Hospodinu,ⁿ
z osidel smrti únik přináší.
- ²⁸ Mohutné vojsko je ozdobou krále,
úbytek lidu je vládci záhubou.
- ²⁹ Trpělivý má velikou moudrost,
kdo je ukvapený, páchá hlouposti.^o
- ³⁰ Krotké^p srdce dodává tělu život,
ale bouřlivost^q je jako kostižer.
- ³¹ Kdo utiskuje chudáka, uráží jeho Tvůrce;
ctí jej ten, kdo nuzným pomáhá.^r
- ³² Darebák bude sražen vlastní zlostí,
spravedlivý se opře o svou poctivost^s.
- ³³ V srdci rozumného spočívá moudrost;
co skrývá nitro tupců, se rovněž ukáže.
- ³⁴ Spravedlnost povznáší národ,
hřích je národům k ostudě.
- ³⁵ Rozumného služebníka zahrne král
přízní,
prchlivostí však toho, jenž dělá ostudu.

15

- ¹ Vlídna odpověď odvrací zlobu,
příkré^t slovo vzbuzuje hněv.
- ² Jazyk moudrých vědění opěvuje^u,
ústa tupců chrlí nesmyly.
- ³ Hospodinův zrak je všudypřítomný,
zlé i dobré pozorně sleduje.^v

a dosl. Moudrost žen
bude nenáviděn)

b dosl. čisto
g nebo: dědictvím

c 6:19
h 11:12

d 12:15
i dosl. se nad chudým slitovává

e 1:31; 12:14
f dle LXX (MT: prozíravý/úskočný však
j 12:20
k dle LXX (MT:

bohatství)
l 12:17
vost, závist
r v. 21

m nebo: útočiště, úkryt
n 10:27; 13:14
s dle LXX, Syr (MT: ve své smrti)

o v. 17
p dosl. bolestivě

q nebo: vášnivost, žárlivost
u dosl. zkrásluje, činí příjemným (jako ve v. 13)

v 5:21; 2Pa 16:9

- ⁴ Krotký jazyk je stromem života,^a
je-li však pokřivený, ducha podlomí.
- ⁵ Hlupák pohrdá poučením otce,
chytrý je ten, kdo dá na domluvy.
- ⁶ Dům spravedlivého je velkou
pokladnicí,
v úrodě darebáka zmatek panuje.
- ⁷ Rty moudrých sejí vědění,
srdce tupých však nikoli.
- ⁸ Oběť darebáků se Hospodinu hnusí,
v modlitbě upřímných zalíbení má.
- ⁹ Cesta darebáka se Hospodinu hnusí,
stoupence spravedlnosti ale miluje.
- ¹⁰ Tvrdý trest tomu, kdo opouští stezku;
kdo nesnese domluvy, umírá.
- ¹¹ Do pekla i záhuby^b Hospodin dobře vidí,
čím spíše do srdce člověka?^c
- ¹² Ty, kdo jej kárají, drzoun nemiluje,^d
proto za moudrými nechodí.
- ¹³ Radostné srdce zkrášluje tvář,
ztrápené srdce však ducha ubíjí.
- ¹⁴ Srdce rozumného touží po vědění,
ústa tupců se krmí tupostí.
- ¹⁵ Každý den chudáka bývá těžký,
dobrotivé srdce však stále hoduje.
- ¹⁶ Lepší je málo s úctou k Hospodinu,
než veliké poklady s neklidem.
- ¹⁷ Lepší je talířek zeleniny s láskou,
než hovězí hody a k nim nenávisť.
- ¹⁸ Vznětlivý člověk vzbuzuje sváry,
trpělivý ale spory uklidní.
- ¹⁹ Cesta lenocha je vystlaná trním,
stezka přímých je ale dlážděná^e.
- ²⁰ Moudrý syn je radostí svého otce,
tupec i vlastní matkou pohrdá.^f
- ²¹ Kdo rozum postrádá, toho hlouposti
těší,
rozvážného však to, že přímo jde.
- ²² Bez porady se plány hrouť,
při množství rádců se však naplní.^g
- ²³ Výstižná odpověď^h udělá člověku radost,
jak dobré je slovo v pravý čas!

- ²⁴ Rozumný míří životem vzhůru,
co nejdál od pekla v hlubinách.
- ²⁵ Hospodin strhne dům pyšných,
mezník vdovy ale upevní.ⁱ
- ²⁶ Zlé úmysly se Hospodinu hnusí,
laskavá slova mu čistá jsou.
- ²⁷ Boří svůj domov, kdo za ziskem se žene,^j
kdo chce doopravdy žít, úplatky
odmítne.^k
- ²⁸ Srdce spravedlivého přemýšlí
nad odpovědí,
ústa darebáků však chrlí hanebnost.^l
- ²⁹ Darebákům je Hospodin velmi vzdálen,
modlitbu spravedlivých však vyslychá.^m
- ³⁰ Zářivý pohled rozveselí srdce,
dobrá novina až do morku osvěží.
- ³¹ Kdo zkušenýmⁿ domlouvám otvírá uši,
ten bude bydlet mezi moudrými.
- ³² Kdo odmítá poučení, ten pohrdá svou
duší,
kdo na domluvy dá, ten rozum nabere.
- ³³ Úcta k Hospodinu moudrosti učí:^o
slávu předchází pokora.

16

- ¹ Člověk si může lámat hlavu,
vhodnou odpověď^p však dává Hospodin.
- ² Člověk má všechny své cesty za čisté,
pohnutky ale zkoumá Hospodin.^q
- ³ Hospodinu svěř všechny své činy,
tvoje úmysly se pak naplní.^r
- ⁴ Hospodin učinil vše pro svůj záměr,
také i darebáka pro zlý den.
- ⁵ Hospodinu se každý namyšlenec
hnusí,
však jistojistě trestu neujde.^s
- ⁶ Láskou^t a věností se usmiřuje vina,
úctou k Hospodinu se vyhneš zlu.
- ⁷ Když se Hospodinu líbí něčí cesty,
dokonce jeho nepřátele s ním udobří.
- ⁸ Lepší je málo se spravedlností,
než ohromné zisky s bezprávím.^u

^a viz 14:30 ^b hebr. *šeol a abaddon* (srov. Zj 9:11) ^c 5:21 ^d 9:7n; 12:1; 15:5,10 ^e dosl. *zvýšená, srovnaná, upravená* ^f srov. 10:1 ^g 11:14 ^h dosl. *odpověď jeho úst* (hebr. fráze) ⁱ viz Dt 19:14; 27:17; Př 22:28 ^j 11:29 ^k srov. Ex 18:21 ^l srov. v. 2 ^m srov. v. 8 ⁿ nebo: *životodárným* ^o srov. 1:7; 9:10 ^p dosl. *odpověď jazyka* (srov. 15:23) ^q srov. 12:15; 14:12 ^r srov. 15:22 ^s viz 11:21 ^t viz 3:3 ^u srov. 15:16

- ⁹ Člověk přemítá v srdci o své cestě,
jeho kroky však řídí Hospodin.^a
- ¹⁰ Prorocký výrok patří na rty krále,
při soudu jeho ústa nesmí pochybit.
- ¹¹ Hospodin má poctivé míry i váhy,^b
všechna závaží ve váčku odměřil^c.
- ¹² Králům se hnusí páchat podlost –
vždyť je to spravedlnost, co drží trůn!
- ¹³ Spravedlivé rty se králům líbí,
milují ty, kdo mluví upřímně.
- ¹⁴ Králova zloba je posel smrti,
moudrý člověk ji však utiší.
- ¹⁵ Rozzářená tvář krále znamená život,
jeho přízeň – jak dešťový oblak na jaře!
- ¹⁶ Získat moudrost je nad ryzí zlato,
nad stříbro nejčistší je získat
rozumnost.^d
- ¹⁷ Cesta upřímných vede pryč od zla;
kdo hlídá svou cestu, svou duši uchrání.
- ¹⁸ Pýcha předchází pád
a namyšlenost zkázu.
- ¹⁹ Lepší je sdílet porobu s pokornými,
nežli se s pyšnými dělit o kořist.
- ²⁰ Kdo hloubá ve Slově, nachází štěstí^e,
blaze tomu, kdo na Hospodina spoléhá!
- ²¹ Kdo moudré srdce má, je znám svou
rozumností,
příjemná řeč napomáhá^f k poznání.
- ²² Pramen života má ten, kdo má rozum,
hlupáky ale vlastní hloupost vytreští.^g
- ²³ Srdce moudrého dohlíží na jeho ústa
a jeho rtům přidává poznání.
- ²⁴ Laskavá slova jsou plástev medu,
balzám^h na duši, na kosti lék.
- ²⁵ Cesta se člověku může zdát správná,
nakonec však bývá cestou ke smrti.ⁱ
- ²⁶ Sám na sebe dře člověk s chutí,
jeho vlastní hlad^j jej pohání.
- ²⁷ Podlý člověk^k se ve špíně hrabe,
na jeho rtech jako by oheň plál.
- ²⁸ Zvrácený člověk rozsívá sváry,
pomlouvač i spřízněné duše rozdělí.

- ²⁹ Násilný člověk svádí své druhy,
láká je na cestu nedobrou.^l
- ³⁰ Kdo mhouří oči, vymýšlí zvrácenosti,
kdo svírá rty, osnuje špinavost.
- ³¹ Šedé vlasy jsou korunou slávy,
na cestě spravedlnosti se nachází.
- ³² Trpělivý člověk je lepší než hrdina
a ten, kdo se ovládá, než dobyvatel
města.
- ³³ Člověk si do klína může házet losem,
jak ale dopadne, to určí Hospodin.^m

17

- ¹ Lepší je suchý kus chleba v klidu,
než dům plný masa a neshody.ⁿ
- ² Chytrý služebník bude pánem
mrzkého syna,
s jeho bratry se o dědictví podělí.^o
- ³ Na stříbro je tyglík a na zlato pec,
lidské srdce však zkoumá Hospodin.
- ⁴ Zloduch dá na hanebné řeči,
lhář poslouchá jazyk zákeřný.
- ⁵ Kdo zesměšňuje chudáka, uráží jeho
Tvůrce;^p
kdo z neštěstí má radost, trestu
neujde.^q
- ⁶ Korunou starců jsou vnuci,
ozdobou synů otcové.
- ⁷ Hlupáku nesluší vznešená slova,
tím méně urozeným lživá řeč.
- ⁸ Jak vzácný^r kámen je úplatek svému
dárci^s,
k čemukoli se obrátí, daří se.
- ⁹ Kdo stojí o lásku, příkrývá všechny viny,^t
ten, kdo je připomíná, spřízněné duše
rozdělí.^u
- ¹⁰ Na rozumného více zapůsobí hrozba,
než kdyby tupci stokrát nařezal.
- ¹¹ Vzpurný si koleduje o neštěstí,
až na něj přijde posel ukrutný.
- ¹² Raději potkat medvědice zbavenou
mládat,
než narazit na tupce a jeho pitomost.^v

a v. 1   **b** srov. Lv 19:36; Př 11:1   **c** dosl. jsou jeho dílem   **d** 8:10,19   **e** dosl. dobro (13:21)   **f** dosl. přidává (jako v. 23)
g nebo: ale poučovat hlupáky je hloupost   **h** dosl. sladkost, požitek (jako 13:19)   **i** 14:12   **j** dosl. ústa (srov. Kaz 6:7)
k viz 6:12   **l** 1:10nn   **m** srov. v. 1,9   **n** 15:16n; 16:8,19   **o** srov. 10:5; 12:24; 14:35   **p** 14:31
q srov. 16:5   **r** nebo: kouzelný (působící jako amulet)   **s** dosl. svým majitelům   **t** 10:12   **u** 16:28   **v** 14:7

- ¹³ Kdo odplácí za dobro zlem,
toho dům zlo nikdy nepustí.
- ¹⁴ Začátek hádky je protržení hráze –
raději přestaň, než spor propukne!
- ¹⁵ Omlouvat ničemu i očernit poctivého,
Hospodinu se obojí hnusí nastejno.
- ¹⁶ K čemu jsou peníze v rukou tupce?
Když nemá rozum, moudrost nezíská!
- ¹⁷ Přítel miluje za všech okolností,
bratr se rodí pro chvíle trápení.
- ¹⁸ Šílenec je, kdo rukou upíše se,
kdo za bližního složí záruku.^a
- ¹⁹ Kdo se rád hádá, ten rád hřeší,
kdo otvírá si ústa^b, říká si o potíž.
- ²⁰ Kdo má falešné srdce, nenajde štěstí,
kdo křivý jazyk má, špatně dopadne.
- ²¹ Kdo zplodil tupce, má důvod k žalu,^c
nepozná radost otec hlupákův.
- ²² Radostné srdce je nejlepším lékem,
ubitý duch ale kosti vysouší.^d
- ²³ Darebák potají^e úplatek bere,
stezky práva aby převracel.
- ²⁴ Rozumný člověk má ve tváři^f moudrost,
tupcův zrak téká do světových stran.
- ²⁵ Pitomý syn je otci ke vzteku,
rodičce své jen k hořkosti.
- ²⁶ Pokutovat nevinného jistě není dobré,
natož bít urozené za poctivost.
- ²⁷ Kdo získal poznání, ten šetří slova,
rozvážný člověk má vzácnou^g povahu.
- ²⁸ I hlupák, mlčí-li, bývá brán
za moudrého,
se zavřenými ústy vypadá rozumně.

18

- ¹ Samotáři jde jen o vlastní choutky,
každé zdravé radě se zpěčuje.
- ² Tupec nestojí o rozumnost –
chce jen vyjevit^h, co má na srdci.
- ³ Kam přijde darebák, přijde i pohrdání,
za ním pak hanba a potupa.
- ⁴ Slova něčích úst jsou hluboká voda,

zurčící potok, pramen moudrosti.

- ⁵ Stranit darebákovi jistě není dobré,
natož zavrhnout nevinného u soudu.ⁱ
- ⁶ Tupcova ústa spěchají k hádkám,
o výprask žadoní jeho rty.
- ⁷ Tupci jsou jeho ústa zkázou,
smrtnou pastí jsou mu jeho rty.^j
- ⁸ Pomluvy se pamlsky být zdají,
do nejhlubšího nitra ale sestoupí.
- ⁹ Kdo je nedbalý ve své práci,
je skoro totéž, co kazisvět.
- ¹⁰ Hospodinovo jméno je pevnou věží,^k
spravedlivý se uchýlí do jeho bezpečí.
- ¹¹ Majetek bohatého je jeho pevnou tvrzí,
vysokou zdí je v jeho představách.^l
- ¹² Lidská namyšlenost předchází pád,^m
slávu předchází pokora.ⁿ
- ¹³ Odpovídat dříve, než vyslechnu věc,
se za nejapné hlupáctví pokládá.
- ¹⁴ Lidský duch dokáže snášet nemoc,
k nevydržení je však zbitý duch.^o
- ¹⁵ Rozumné srdce poznání dosahuje,
moudré uši prahnou po vědění.
- ¹⁶ Dar otvírá člověku dveře,
i před velikány staví jej.^p
- ¹⁷ První, kdo líčí spor, se zdá být v právu,
příchod druhého jej však prověří.
- ¹⁸ Los dokáže ukončit sváry,
i mocné umí rozsoudit.
- ¹⁹ Ukřivděný bratr je nepřístupnější,
než město,
rozepře jsou jak hradní závory.
- ²⁰ Ovocem svých úst každý naplní
své břicho,
úrodou vlastních rtů se každý nasytí.^q
- ²¹ V moci jazyka je smrt i život,
kdo jej má rád, jí jeho ovoce.
- ²² Kdo našel manželku, ten našel štěstí,^r
Hospodinovou přízní se nechal
zahrnout!^s
- ²³ Chudák prosí poníženě,
boháč odpovídá tvrdě.

a 6:1; 11:15   **b** dosl. *zvyšuje vchod* (význam nejasný)   **c** 10:1
sebou   **g** nebo: *chladnou*, tj. *střízlivou*   **h** dosl. *obnažit*

m 16:18

n 15:33

o 15:13; 17:22

p 17:8

d 15:13   **e** dosl. *ze záhybu pláště* nebo *z klína*   **f** nebo: *před*
i srov. 17:26   **j** 10:14; 13:3   **k** Ž 61:4   **l** 10:15

r srov. 31:10nn

s srov. 8:35

²⁴ Přátele má, kdo přátelsky se chová;^a
bližší, než bratr je ten, kdo miluje.

19

- ¹ Lepší chudý poctivec,
než prolhaný pitomec.
- ² Nadšená nevědomost není dobrá;^b
kdo hodně spěchá, hodně chybuje.
- ³ Člověk padá pro vlastní hloupost,
na Hospodina má ale v srdci zlost.
- ⁴ K majetnému se přátelé jen hrnou,
chudšas však o ně přichází.^c
- ⁵ Křivopřísežník neujde trestu,
neunikne, kdo šíří klam.^d
- ⁶ Urozenému se kdekdo koří,
rozdávajícím každý přítelem.
- ⁷ Chudšase nesnáší ani jeho bratři –
čím spíše se mu vyhnou přátelé!
Snaží se najít slova, ale zbytečně.^e
- ⁸ Kdo se má rád, snaží se získat rozum,
kdo rozvahy se drží, štěstí dosáhne.^f
- ⁹ Křivopřísežník neujde trestu,
kdo šíří klam, ten zahyne.^g
- ¹⁰ Tupci nesluší žádný přepych,
tím méně otroku vlada nad pány.^h
- ¹¹ Prozíravost člověku brání v hněvu,
promíjet vinu je jeho ozdobou.ⁱ
- ¹² Králova zlost je jako lví řev,
jeho přízeň – jak rosa na trávě.^j
- ¹³ Pitomý syn je zkázou svého otce,^k
hádavá žena – průtrž bez konce!^l
- ¹⁴ Dům a jmění lze dostat od rodičů,
rozumnou ženu dává Hospodin.
- ¹⁵ Lenost ukolébá člověka k spánku;
kdo je váhavý, zůstane o hladu.^m
- ¹⁶ Kdo dbá na příkázání, dbá na vlastní
duši;
komu je lhostejné, jak žije, zahyne.ⁿ
- ¹⁷ Kdo pomáhá chudým, půjčuje
Hospodinu;
on sám mu jeho dobrodiní odplatí.^o
- ¹⁸ Vyučuj^p syna, dokud naděje trvá,

jinak sám dopouštíš jeho smrt.

- ¹⁹ Vztekoun si zaslouží být trestán;
nešetři jej, přidej mu ještě víc.^q
- ²⁰ Poslouchej rady, přijímej poučení,
abys do konce života moudrý byl.
- ²¹ Člověk má v srdci mnohé plány,
Hospodinova vůle se však naplní.^r
- ²² Chtivost je člověku jen k hanbě;^s
je lepší být chudák, nežli lhář.^t
- ²³ Úcta k Hospodinu přináší život;
v sytosti a klidu pak člověk může spát.^u
- ²⁴ Lench k talíři natáhne ruku,
k ústům ji už ale nezvedne.^v
- ²⁵ Nabij drzounovi a prošťáček zmoudří,
pokárej rozumného a dojde poznání.^w
- ²⁶ Napadá otce, vyhání matku
syn hanebný a nestoudný.
- ²⁷ Přestaň, synu, naslouchat poučení,
a od slov moudrosti zabloudíš.
- ²⁸ Podlý svědek se vysmívá právu,
ústa ničemů hltají hanebnost.^x
- ²⁹ Na drzouny již čekají soudy,
na hřbet pitomců rány dopadnou.^y

20

- ¹ Víno je drzoun a pivo křikloun;
kdo po něm vrávorá, nezmodří.
- ² Z krále jde hrůza jak ze lvího řevu;
kdo by jej popudil, život riskuje.^z
- ³ Upustit od sporu je člověku ke cti,
rozčilovat se umí každý hňup.
- ⁴ Na podzim lenoch nechce orat,
o žních mu nezbude, než žebrat.
- ⁵ Úsudek v lidském srdci je hluboká voda;
rozumný člověk ji ovšem načerpá.^A
- ⁶ Kdekdo se holedbá svou vlastní
oddaností,
věrného muže^B však aby pohledal.
- ⁷ Spravedlivý je, kdo v poctivosti žije –
blaze bude jeho potomkům!
- ⁸ Král sedí na trůnu, aby soudil,
očima rozhání^C všechno zlo.^D

a nebo: *Někdo má přátele, kteří ho zničí, ale*

e text této řádky je nejasný

f 16:20; 17:20

g v. 5

h srov. 17:7

i srov. 10:12; 17:9

j srov. 16:15

k 10:1; 17:21,25

l 17:14; 21:9,19; 25:24; 27:15n

m 6:6-11; 12:27; 13:4; 15:19; 20:13 (srov. 2Te 3:10)

n 6:23; 13:13

o 14:21,31

p nebo: *napravuj, vychovávej*

q nebo: *ušetříš-li jej, jen to zhoršíš*

r 16:1,3,9,33

s nebo: *Člověk má chtít být*

t srov. v. 1

u srov. 14:27

v srov. 12:27

w 9:7n; 13:1; 15:12

x srov. 19:4

y 10:13

z 16:14; 19:12

A 18:4

B nebo: *spolehlivého člověka*

b nebo: *Duši v nevědomosti není dobře*

c 10:15; 14:20

d 6:19; 11:21

e srov. 17:7

f srov. 10:12; 17:9

g srov. 16:15

h 6:23; 13:13

i srov. 16:1,3,9,33

j srov. 10:13

k srov. 19:4

l 16:10,12

m nebo: *hodnotí; dosl. převívá (jako obilí na mlatu)*

n 16:10,12

- 9 Kdo může říci „Mám čisté srdce,
od hříchu jsem se oprostil?“^a
- 10 Dvojí závaží a dvojí metr –
Hospodinu se hnusí obojí.^b
- 11 I na dětech se podle chování pozná,
zda mají čistou a přímou povahu.
- 12 Slyšící ucho, vidoucí oko –
Hospodin učinil to obojí.
- 13 Nemiluj spánek, jinak zchudneš;
otevři oči a chlebem nasytíš.
- 14 „Špatné, moc špatné,“ říká kupec,
a když s tím odejde, chlubí se.
- 15 Někdo má zlato a spoustu perel,
nejdražším klenotem jsou moudré rty.
- 16 Vezmi plášť tomu, kdo ručí za cizího,
když ručí za cizí, vezmi si zástavu.^c
- 17 Komu lahodí pokrm ze lži,
bude nakonec kousat štěrku.^d
- 18 Vyztuž své úmysly dobrou radou,
nech se poučit, než začneš boj.^e
- 19 Mluvka roznáší tajemství, kudy chodí;^f
neměj co do činění s tluchubou.
- 20 Kdo zlořečí otci nebo matce,^g
toho svíce zhasne v temnotách.^h
- 21 Rychlé zbohatnutíⁱ na začátku,
žádné požehnání na konci.^j
- 22 Nikdy neříkej: „Tu křivdu pomstím,“
čekej na Hospodina – ten ti pomůže.^k
- 23 Dvojí závaží se Hospodinu hnusí;
falešné váhy nejsou dobrá věc.^l
- 24 Hospodin řídí lidské kroky,
kdo však dokáže svou cestu pochopit?^m
- 25 Je v pasti, kdo něco slíbil Bohu
a teprve potom přemýšlel.
- 26 Moudrý král se vypořádá s darebáky:ⁿ
nechá je drtit pod koly^o.
- 27 V lidském duchu^p září Hospodinova
svíce^q –
i to nejhlubší nitro prozkoumá.
- 28 Lásky a věrnosti ať krále opatrují
jeho trůn ať milosrdenství^r podpírá.

- 29 Chloubou mladých je jejich síla,
ozdobou starců jsou šediny.^s
- 30 Modřiny a boule jsou lékem na zlo,
rány zasáhnou hluboko do nitra.

21

- 1 Srdce krále je v Hospodinově ruce
vodní strouhou;
kamkoli se mu zlíbí, tam je směřuje.
- 2 Člověk má všechny své cesty za správné,
srdce však zpytuje Hospodin.^t
- 3 Když se děje spravedlnost a právo,
to má Hospodin raději, než oběti.
- 4 Povýšené oči, naduté srdce
i orba ničemů – to vše je hřích.
- 5 Myšlenky pracovitých vedou k zisku,
veškerá ukvapenost však jen
k chudobě.
- 6 Poklady získané jazykem lživým
jsou pomíjivá marnost, smrtelná past^u.
- 7 Darebáky smete jejich vlastní krutost –
dát průchod právu totiž odmítli.
- 8 Klikatá je cesta podvodníka,
kdo je čistý, však jedná upřímně.
- 9 Lepší je bydlet na půdě v koutě,
nežli s hádavou ženou sdílet dům.^v
- 10 Darebák celou duší tíhne ke zlu,
nebude laskavý ani k příteli.
- 11 Když drzouna trestají, prosfáček zmoudří,
když vzdělávají moudrého, dojde
poznání.^w
- 12 Spravedlivý se učí na doměch darebáka:
darebáci jsou sráženi pro svou
zkaženost.
- 13 Kdo dělá, že neslyší volání ubožáka,
nebude vyslyšen, až bude volat sám.
- 14 Tajný dárek dokáže utišit hněv,
postranní úplatek i velkou zuřivost.
- 15 Poctivému je radostí konat právo,
bídákům je to však záhubou.
- 16 Kdo z cesty rozumu zbloudil,
ve shromáždění mrtvol^y si odpočne.

a srov. 1Kr 8:46; Ž 51:7; Kaz 7:20; Ř 3:9nn,23; 1J 1:8

d 9:17n **e** 11:14; 15:22; 19:21 **f** 11:13

g 19:26; srov. Ex 20:12; 21:17; Lv 20:9; Dt 27:16

h 13:9 **i** dosl.

j 13:11 **k** Dt 32:35; Mt 5:39,43nn; Ř 12:17nn

l 11:1; 16:11; 20:10 **m** 14:8; 16:9; Kaz 3:11; 8:17

n v. 8 **o** míněno zařízení na mláčení obilí **p** dosl. *dech*; poměrně vzácné slovo použité v Gn 2:7; 7:22 **q** nebo: *Lidský*

duch je Hospodinova svíce **r** totéž slovo jako *lásky* na začátku verše (viz 3:3) **s** 16:31 **t** 1S 16:7; Př 12:15; 14:12; 16:2,25

u dle LXX (MT: *hledačů smrti*) **v** srov. 12:4; 14:1; 19:13 **w** srov. 19:25 **x** nebo: *Spravedlivý [Bůh?] pozoruje dům*

y nebo: *podsvětí* (srov. 2:18; 9:18)

b 11:1; 16:11

c srov. 6:1n; 11:15; 17:18; Ex 22:26; Dt 24:10nn

g 19:26; srov. Ex 20:12; 21:17; Lv 20:9; Dt 27:16

l 11:1; 16:11; 20:10 **m** 14:8; 16:9; Kaz 3:11; 8:17

p dosl. *dech*; poměrně vzácné slovo použité v Gn 2:7; 7:22 **q** nebo: *Lidský*

s 16:31 **t** 1S 16:7; Př 12:15; 14:12; 16:2,25

w srov. 19:25 **x** nebo: *Spravedlivý [Bůh?] pozoruje dům*

- ¹⁷ Milovník radovánek je vlastně chudák; milovník vína a mastí nebude bohatý.
- ¹⁸ Darebák bude výkupným spravedlivého, na místě poctivých se octne podvodník.^a
- ¹⁹ Lepší je bydlet někde v poušti, nežli mít za ženu hádavou fúrii.^b
- ²⁰ Moudrý má doma mnoho cenností a mastí, bláhový člověk ale všechno utratí.
- ²¹ Komu o spravedlnost a milosrdenství jde, opravdový život a slávu nalezne.^c
- ²² Moudrý do města siláků vnikl, zbořil pevnost, na niž se spolehli!
- ²³ Kdo hlídá jazyk ve svých ústech, opatruje svou duši před trápením.^d
- ²⁴ Nadutý domýšlivec má jméno Drzoun, vše dělá zlostně a nadutě.^e
- ²⁵ Lenocha umoří jeho vlastní touhy, jeho rukám totiž práce nevoní.
- ²⁶ Celý den jenom toužebně touží, spravedlivý zatím rozdává a neskrblí.
- ²⁷ Oběť darebáků je ohavnost sama, tím spíše, když se obětuje za zvrhlost!
- ²⁸ Falešný svědek bídne zhyne, slovo hodnověrného^f však vytrvá.
- ²⁹ Darebák jde a na nic nedbá,^g poctivý svoji cestu zvažuje.
- ³⁰ Žádná moudrost, žádná šikovnost, žádná rada na Hospodina nestačí.^h
- ³¹ Kůň bývá chystán pro den boje, Hospodinovo je však vítězství.ⁱ

22

- ¹ Jméno je cennější, než spousta peněz, nad stříbro a zlato je být oblíben.
- ² Boháč a chudák mají společné jedno: Tvůrcem jich obou je Hospodin.^j
- ³ Rozvážný vidí hrozbu a vyhne se jí, tupci jdou klidně dál a těžce doplatí.
- ⁴ Odplatou pokory a úcty k Hospodinu je bohatství, sláva a život.^k

- ⁵ Trnitá a zrádná je cesta zvráceného,^l kdo na svou duši dbá, zůstane daleko.
- ⁶ Zasvěcuj dítě do jeho cesty^m – nesejde z ní, ani když zestárne.
- ⁷ Boháč nad chudáky panuje, dlužník je věřitelovým otrokem.
- ⁸ Kdo seje bezpráví, pohromu sklídí; jeho hrůzovládaⁿ přestane.
- ⁹ Kdo je štědrý^o, je požeháný; i o chleba se dělí s chudákem!
- ¹⁰ Vyžeň drzouna a rozepře zmizí; hádky a urážky ihned přestanou.^p
- ¹¹ Kdo ryzost srdce miluje a jehož rty jsou příjemné, bude mít krále za přítele.
- ¹² Kdo došel poznání, toho Hospodin střeží,^q slova podvodníků ale překazí.
- ¹³ „Venku je lev!“ říká lenoch. „Na ulici bych přišel o život!“
- ¹⁴ Ústa svůdkyně jsou bezedná jáma, kdo Hospodina hněvá, se do ní propadne.
- ¹⁵ V srdci dítěte vězí nerozumnost, trestající rákoska ji ale vyžene.
- ¹⁶ Kdo utiskuje nuzné, aby se obohatil, kdo rozdává bohatým, skončí v chudobě.

Slova mudrců

- ¹⁷ Nakloň své ucho a slova mudrců slyš,^r k mému poznání upni srdce své.
- ¹⁸ Příhodné bude, když v nitru zachováš je, pohotově budou-li vždy na rtech tvých.
- ¹⁹ Dnes právě tebe mám v úmyslu učít, na Hospodina jak máš pevně spoléhat.
- ²⁰ Třicatero rad jsem pro tebe sepsal, je v nich poučení a vědění.
- ²¹ Tak dojdeš jistoty o výrocích pravdy, abys ji předával těm, kdo na ni čekají^s.
- ²² Neodírej chudáka – je přece chudák; neutlačuj ubožáky na soudu!^t
- ²³ Hospodin totiž jejich při vede on vydře duši těm, kdo vydírají je.

a srov. 11:8; Est 7, Iz 43:3

b srov. v. 9

c 8:18

d 13:3

e srov. 1:22; 9:7n; 13:1; 14:6; 15:12; 19:25

f dosl. muž, jenž slyšel

g dosl. zatvrzuje tvář/upírá pohled (hebr. idiom – srov. L 9:51)

h srov. 3:5

i nebo: záchrana/

spása **j** 14:31; 17:5; 29:13; Jb 31:15; 34:19

k srov. 21:21

l 15:19

m nebo: Vyučuj dítě podle jeho povahy

n dosl. žezlo jeho hněvu

o dosl. má šlechetné oko (hebr. idiom – srov. Mt 6:22n; L 11:34)

p srov. Gn 21:9n

q nebo: Hospodin

střeží poznání

r srov. 2:2; 4:20; 5:1

s dosl. kdo tě poslali

t dosl. v bráně (kde zasedal soud – viz Dt 21:18n; 22:13nn, 23n; 25:7)

- 24 Neměj za přítele vznětlivého muže,
se vzteklým člověkem se nespolečuj,
25 jinak se přiučíš jeho zvykům,
do pasti uvrhneš duši svou!
26 Nepatří k těm, kdo se upisují,
nezaručuj se za půjčky.^a
27 Proč bys měl přijít i o vlastní lůžko,
až nebudeš mít čím zaplatit?
28 Neposunuj starodávné meze,
jež vytyčili tvoji otcové.^b
29 Hleď – kdo svou práci mistrně zvládá,
ten v královských službách octne se;
nepatrným lidem sloužit nebude.

23

- 1 Když s mocným člověkem k jídlu sedáš,
co^c je před tebou, si dobře uvědom.
2 Budeš-li totiž nenasytný,
ještě si do hrdla vrazíš nůž.
3 Po jeho lahůdkách nemáš co dychtit –
ten pokrm je naskrz falešný!
4 Nenič se honbou za bohatstvím,
měj rozum a rychle přestaň s tím.
5 Jen je zahlédneš, bohatství už tu není,
křídla si porídí, jak orel k nebi uletí!
6 Lakomcův^d pokrm raději nejez,
po jeho lahůdkách nedychti.
7 Takový totiž jen na sebe myslí:^e
„Jez a pij“ sice říká,
v srdci ti ale nepřije.
8 Vyzvracíš sousta, která jsi snědl,
svá slova chvály vezmeš zpět!
9 Pitomci nemá cenu nic říkat,
moudrostí tvých slov by pohrdl!
10 Neposunuj starodávné meze,^f
od pole sirotků dej ruce pryč!
11 Jejich Zastánce^g je totiž mocný –
sám proti tobě povede jejich při.^h
12 Veď svoji myslⁱ ke vzdělání,
své uši k řečem poučným.
13 Neváhej své dítě naučit kázni,
dáš-li mu rákoskou, přece neumře!
14 Rákoskou když mu nařežeš,
z pekla jeho duši vytrhneš.^j
15 Bude-li, synu, srdce tvé moudré,
mé srdce zajásá, to mi věř.

- 16 Celé mé nitro^k se zaraduje,
budou-li tvé rty mluvit počestně.
17 Nezávid' hříšníkům ve svém srdci,^l
žij v úctě k Hospodinu každý den.
18 Budoucnost ukáže, jak to je –
tvá naděje tě nezklame!
19 Poslouchej, synu, a buď moudrý,
na cestu zaveď srdce své:
20 Nepatří mezi pijáky vína,
ke žroutům masa se nezařad'.^m
21 Žrouta i pijáka chudoba čeká,
ospalost člověka v hadry obléká!ⁿ
22 Poslouchej otce, který tě zplodil,
svou matkou nepohrdej, až jednou
zestárne.
23 Pravdu získej a za nic neprodávej,
rovněž moudrost, kázeň a rozumnost.^o
24 Velmi je potěšen otec spravedlivého,
rodič moudrého z něj samou radost
má.
25 Tvůj otec i matka ať tedy mají radost,
ať je potěšena tvoje rodička!
26 Věnuj mi, synu můj, své srdce,
z mé cesty nespouštěj oči své:
27 Nevěstka je jak bezedná jáma,
těsnou studnou se stane svůdkyně.^p
28 Jak lupič v záloze už na kořist číhá,
řady nevěrníků spěchá rozmnožit!
29 Čí ta hanba, čí ten vzdech?
Čí ta hádka, čí ten pech?
Čí boule pro nic za nic?
Čí oči zarudlé?
30 Těch, kdo nad vínem sedávají,
těch, kdo nápoje chodí ochutnat!
31 Do vína nezahleď se –
jak rudé je, jak v poháru jen jiskří,
jak hladce klouže do hrdla!
32 Nakonec ale jak zmije uštkne,
dokáže otrávit jako had.
33 Tvé oči uvidí nějak divně,
tvé srdce bude mluvit spleteně,^q
34 Bude ti, jako bys spal na širém moři,
na špici stožáru jako bys ulehl.
35 „Dostal jsem ránu?“ řekneš,
„Nebolelo!
Že zbili mě? Nevím o ničem!
Jen co se proberu, dám si zas!“

a 6:1; 11:15; 17:18   **b** Dt 19:14; 27:17 (srov. Př 15:25)
e nebo: *Takový je jak pířko v krku* (hebr. text nejistý)   **f** 22:28
své srdce (viz pozn. u 6:32)   **j** 13:24; 19:18; 22:15
l Ž 37:1   **m** Dt 21:20; L 21:34; 1Tm 3:3   **n** 20:13
...uvidí cizí [ženy], tvé srdce bude mluvit zvráceně

c nebo: *kdo*   **d** dosl. *Toho, kdo má zlé oko* (viz pozn. u 22:9)
g nebo: *Vykupitel* (Lv 25:25; Rt 2:20)   **h** 22:23   **i** dosl.
k dosl. *ledviny* (v hebr. považovány za sídlo emocí – srov. pozn. u 6:32)
o 4:5,7   **p** 2:16-19; 5:3nn; 6:24nn; 7:5nn; 22:14   **q** nebo:

24

- ¹ Nemáš co závidět zlým lidem,
v jejich společnosti nemáš o co stát.^a
- ² Takoví v srdci myslí na samou krutost,
svými rty mluví o samém trápení.
- ³ Moudrost dovede postavit dům,^b
šikovnost jej umí vyztužit.
- ⁴ Poznání pak jeho pokoje plní
majetkem vzácným a překrásným.
- ⁵ Moudrý zmůže víc, než velký silák,
ten, kdo má znalosti, sílu přemáhá.
- ⁶ Svůj boj vyhraješ díky dobrým radám,
ve množství rádců je totiž jistota.^c
- ⁷ Moudrost je pro hlupáka nedostupná,
v městské bráně musí mít ústa
zavřená.^d
- ⁸ Kdo stále vymýšlí, jak by škodil,
toho nazvou „pan Úskočný“.
- ⁹ Výmysly hňupů jsou naskrz hříšné,
drzoun je lidem odporný.
- ¹⁰ Pokud se v těžký den hroutíš,
tvá síla za moc nestojí.
- ¹¹ Zachraňuj odsouzence k smrti,
ujmi se odvlékaných k popravě!
- ¹² Chceš říci: „My jsme to nevěděli“?
Zpytateli srdcí^e je přece vše jasné!
Strážce tvé duše o všem ví,
každému jeho skutky odplatí!^f
- ¹³ Jez med, můj synu, vždyť je dobrý,
plástev je sladká dásním tvým.^g
- ¹⁴ Stejně tak okus svou duší moudrost.
Najdeš-li ji, budoucnost je tvoje,
tvá naděje tě nezklame!^h
- ¹⁵ Nečíhej, ničemo, u bytu spravedlivého,
jeho přibytku se škodit neodvaž!ⁱ
- ¹⁶ Spravedlivý vstane, i když sedmkrát
padl,
jediné klopýtnutí však zničí ničemu.
- ¹⁷ Neraduj se, když nepřítel tvůj padne,
nad jeho klopýtnutím v srdci nejásej.^j
- ¹⁸ Hospodinu by se nelíbil ten pohled,
svůj hněv by od něj mohl odvrátit.
- ¹⁹ Kvůli zloduchům se nemusíš zlobit,
darebákům nemáš co závidět.^k
- ²⁰ Zlo přece žádnou budoucnost nemá,^l
svíce darebáků uhasne!^m

- ²¹ Cti Hospodina, synu, a také krále,
nezačínej si s buřičiⁿ.
- ²² Oba tě mohou kdykoli zničit –
kdo ví, jaký bude jejich trest?

Další slova mudrců

- ²³ Zde jsou další slova mudrců:
Stranit někomu^o při soudu není dobré.^p
- ²⁴ Kdo omilostní darebáka,^q bude
proklínán lidmi,
takovému budou spílat národy.
- ²⁵ Žalobci však bývají oblíbeni,
jen samé chvály se dočkají.
- ²⁶ Poctivá odpověď
je jako na rty polibek.
- ²⁷ Zvládni svou práci tam venku,
o své pozemky se dobře postarej,
potom si můžeš stavět dům.^r
- ²⁸ Nesvědči proti bližnímu pro nic
za nic;^s
chceš snad oklamávat svými rty?
²⁹ Neříkej: „Naložím s ním, jako on
se mnou,
každému jeho skutky odplatím!“^t
- ³⁰ Kolem lenochova pole šel jsem,
kolem vinice jednoho ztřeštěnce.
- ³¹ Hle – vše bylo zarostlé trním,
vše bylo kopřivami pokryté,
kamenná zídka celá zbořená!
- ³² To, co jsem viděl, jsem si vzal k srdci,
z onoho pohledu jsem se poučil:
- ³³ Chvilku si spíš, chvilku zdrímneš,
na chvilku ruce složíš a odpočneš;
- ³⁴ vtom bída jak tulák navštíví tě,
jak loupežník tě nouze přepadne!^u

Další přísloví Šalomounova

25

- ¹ Zde jsou další Šalomounova přísloví,
sepsaná na dvoře krále Ezechiáše^v:
- ² Sláva Boží je v tajemnosti,^w
sláva králů ve zjevnosti.^x
- ³ Jak výšku nebe a hlubiny země,
tak srdce králů nelze vystihnout.^y
- ⁴ Když od stříbra odloučí se struska,
zlatníkovi se ukáže ryzí kov.

a 3:31; 23:17   **b** 9:1   **c** viz 11:14   **d** srov. 17:28   **e** 21:2   **f** Jb 34:11; Ž 62:13; Jr 32:19; Ez 33:20; Mt 16:27;
Ř 2:6; 2K 5:10; Zj 2:23; 22:12n   **g** srov. 16:24   **h** 23:18   **i** srov. 3:33   **j** 17:5   **k** v. 1; Ž 37:1,7
l srov. 23:17n; 24:14   **m** 13:9   **n** nebo: zrádci (dosl. těmi, kdo [se] mění)   **o** Ex 23:6; Dt 1:16; 16:19; Ř 2:11; 1Tm 5:21; Jk 2:1
p Př 17:26; 18:5   **q** dosl. Kdo řekne darebáku: „Jsi spravedlivý“   **r** nebo: zakládat rodinu   **s** 3:30   **t** 20:22; srov.
24:12   **u** 6:10n   **v** 2Kr 18:1nn   **w** Mt 3:11; Ř 11:33; 1K 2:7; Ko 2:2n; 1Tm 3:16   **x** nebo: zvědavosti (srov. 1Kr 3:9nn, 28)
y srov. 24:21n

- ⁵ Když od krále odloučí darebáka,
spravedlností se zpevní jeho trůn^a.
- ⁶ Před králem se nedělej důležitým,
mezi významné lidi nestav se.^b
- ⁷ Je lepší být osloven: „Pojď výše“,
než být před urozenými ponížen.^c
Když něco spatříš na vlastní oči,
- ⁸ do sporu se pro to rychle nepouštěj.
Co by sis nakonec mohl počít,
kdyby tě tvůj bližní zahanbil?
- ⁹ Vyřiď svůj spor přímo se svým bližním,
důvěrné věci druhým nezjevuj.
- ¹⁰ Kdo by to uslyšel, potupil by tě,
tvá dobrá pověst by byla tatam!
- ¹¹ Zlatá jablka na stříbrných mísách^d
jsou slova řečená ve vhodný čas.^e
- ¹² Zlatá náušnice, klenot z ryzího kovu
je moudrá výtka pro uši pozorné.
- ¹³ Chladivým sněhem uprostřed léta
je spolehlivý posel těm, kdo jej vyslali –
duši svých pánů jistě občerství!^f
- ¹⁴ Oblaka, vítr, a žádný déšť?
Chvástavé sliby – samé chyby!
- ¹⁵ Trpělivostí lze získat i vůdce;
měkký jazyk drtí kosti.^g
- ¹⁶ Najdeš-li med, jez ho s mírou;
jinak se přesytíš a zvrátíš jej.
- ¹⁷ Navštěvuj svého přítele jen vzácně;
jinak se přesytí a znenávidí tě.
- ¹⁸ Kdo proti bližnímu křivě svědčí,
je jako kyj, meč, naostřený šíp.
- ¹⁹ Jak vyražený zub, jak vykloubená noha
je důvěra ve zrádce v těžký den.^h
- ²⁰ Obírat o šaty v chladný den,
nalévat ocet do rányⁱ –
totéž je truchlivému zpívat písničky.
- ²¹ Hladoví-li tvůj nepřítel, dej mu najíst,
žízní-li, vody dej mu pít.^j
- ²² Žhavé uhlí mu tím na hlavu shrneš,
Hospodin sám ti odplatí.
- ²³ Severní vítr s sebou přináší liják,
tajné řeči pak zlobné pohledy.
- ²⁴ Lepší je bydlet na půdě v koutě,
nežli s hádavou ženou sdílet dům.^k

- ²⁵ Chladivá voda pro vyschlé hrdlo
je dobrá novina ze země daleké.^l
- ²⁶ Zakalený je pramen, studna je zkažená,
když spravedlivý před darebákem kolísá.
- ²⁷ Jíst mnoho medu není dobré,
stejně tak hledat slávu za slávou.
- ²⁸ Bezbranné město, hradba zborcená
je ten, kdo sám sebe^m nezvládá.

26

- ¹ Jako sníh létu a sklizni déšť,
asi tak tupci sluší čest.
- ² Vrabec přeletí, vlaštovka se mihne,
kletba pro nic za nic k cíli nedojde.ⁿ
- ³ Na koně bič, na osla uzda,
na hřbet pitomců ale hůl.^o
- ⁴ Neodpovídej tupci na jeho tupost,
ať sám nevypadáš jako on.^p
- ⁵ Odpověz tupci na jeho tupost,
ať si přestane moudře připadat.^q
- ⁶ Uřezává si nohy, utrejch^r pije,
kdo se zprávou posílá pitomce.
- ⁷ Chabé jak zmrzačené nohy
je přísloví v ústech pitomce.
- ⁸ Jako nabíjet kámen do praku
je prokazovat čest pitomci.^s
- ⁹ Jako trn^t v ruce opilce
je přísloví v ústech pitomce.^u
- ¹⁰ Někdo jak lučištník naslepo^v střílí,
někdo zaměstnává každého^w pitomce.
- ¹¹ Jako pes vrací se k vlastnímu zvratku,
pitomec opakuje svou vlastní pitomost.
- ¹² Viděls člověka, co si připadá moudrý?
Má menší naději, než pitomec!^x
- ¹³ Lench říká: „Na chodníku je šelma!
A po ulicích běhá lev!“^y
- ¹⁴ Dveře se otáčejí v pantech
a lenoch na lůžku.
- ¹⁵ Lench k talíři natáhne ruku,
k ústům ji zvednout už ale nezvládne.^z
- ¹⁶ Lench sám sobě připadá moudrý
nad sedm výřečných mudrců.^A

a srov. 20:28

b srov. 12:9; 22:29

c srov. L 14:7nn

f srov. 13:17

g 14:29; 15:18; 16:32

h srov. 17:17

k 21:9

l 15:30; srov. 25:13

m dosl. *svého ducha (náladu)*

n srov. 3:30; 24:28

o 10:13; 19:29

p srov. 14:7; 17:12

q srov. 12:15

r dosl. *násilí, přikoiř*

s v. 1

t nebo: *hák*

u v. 7

v dosl. *po všem*

w dosl. *kolenjdoucítu* (v hebr.

je celý verš velmi nejasný)

x srov. v. 5; 3:5,7; 1K 3:18

y 22:13 **z** 19:24

A v. 12

d nebo: *se stříbrnými ozdobami* (význam slova nejasný)

e 15:23

i dle LXX (MT: *do louhu*)

j srov. 24:17; Mt 5:44; Ř 12:17nn

- ¹⁷ Běžícího psa za uši chytá,
kdo se do cizího sporu vměšuje.
- ¹⁸ Jako šílenec, který rozsévá smrt
šípy zápalnými, které vypouští,
- ¹⁹ takový je, kdo bližního klame
a potom říká: „Byl to jen žert!“
- ²⁰ Kde není dřevo, hasne oheň;
kde není pomlouvač, tichne svár.^a
- ²¹ Uhlí rozpálí výheň, dříví oheň,
stejně tak svárlivý člověk spor.
- ²² Pomluvy se pamlsky být zdají,
do nejhlubšího nitra ale sestoupí.^b
- ²³ Stříbrná glazura na hliněném střepe
jsou vřelé rty na srdci zlém.^c
- ²⁴ Ten, kdo tě nenávidí, se v řeči
přetvařuje,
hluboko v nitru ale chová lest.
- ²⁵ Když vlídně mluví, nic mu nevěř –
v srdci má sedmerou ohavnost!
- ²⁶ Nenávist se za přetvářku skrývá,
nakonec se však zjevně^d projeví.
- ²⁷ Kdo jámu kopá, sám do ní padá;
kdo valí balvan, toho zavalí.^e
- ²⁸ Prolhaný jazyk svou oběť nenávidí,
úlisná ústa zkázu chystají.

27

- ¹ Nechlub se tím, co bude zítra –
netušíš ani, co bude dnes!^f
- ² Ať druzí chválí tě, a ne tvá vlastní ústa,
ať jsou to cizí, ne tvoje vlastní rty.
- ³ Kámen tlačí a písek tíží,
vydržet s hlupákem^g je těžší, než obojí.
- ⁴ Krutá je zloba a prudký hněv,
kdo však obstojí před závistí?^h
- ⁵ Lepší otevřené pokárání,
než skrývané milování.ⁱ
- ⁶ Jistější jsou rány od přítele,
než hojné polibky nepřitele.
- ⁷ Přesycený pohrdá i pláství medu,^j
hladovému chutná i odpadek^k.
- ⁸ Jako pták opouštějící hnízdo
je člověk opouštějící domov^l.

- ⁹ Olej a kadidlo oblažují srdce,
přítel je milejší, než vlastní úsudek.
- ¹⁰ Svého ani otcova přítele neopouštěj.
V nesnázích za bratrem domů nechoď –
lepší je blízký soused, než bratr
vzdálený!^m
- ¹¹ Buď moudrý, můj synu, a potěš mé
srdce,ⁿ
ať mohu odpovědět tomu, kdo haní
mne.
- ¹² Rozvážný vidí hrozbu a vyhne se jí,
tupci jdou klidně dál a těžce doplatí.^o
- ¹³ Vezmi plášť tomu, kdo ručí za cizího,
když ručí za cizí, vezmi si zástavu.^p
- ¹⁴ Kdo brzy ráno přítele halasně zdraví,
za kletbu se mu to počítá.
- ¹⁵ Věčnému crčení v období dešťů
se hádává žena snadno vyrovná.^q
- ¹⁶ Kdo ji chce zkrotit, chce zkrotit vítr,
olej do pravice chytit chce.
- ¹⁷ Železo železem se brousí,
muž brousí povahu^r svého přítele.
- ¹⁸ Kdo pěstuje fíkovník, okusí jeho plody,
kdo pečuje o pána, dojde uznání.
- ¹⁹ Na vodě se ukazuje tvář tváři,
v srdci pak člověk člověku.
- ²⁰ Peklo a zhouba^s se nikdy nenasytí,
stejně jsou nenasytné oči člověka.^t
- ²¹ Na stříbro je tyglík a na zlato pec,
tak dobrá pověst zkouší člověka.^u
- ²² Tupce bys mohl dát do moždíře,
palicí na padrť ho rozdrtit,
jeho tuposti ho ale neznavíš.^v
- ²³ Své ovce znej na první pohled,
své srdce svému stádu dej.
- ²⁴ Bohatství přece netrvá věčně,
ani koruna králů není trvalá.
- ²⁵ Po senoseči však louka zelená se,
znovu se píce shromažďuje z hor.
- ²⁶ Beránci ti vždy poskytnou oděv,
za kozlíky si koupíš pozemek.
- ²⁷ Dostatek bude kozího mléka,
pokrmu pro tebe i tvou rodinu,
a živobyť pro tvoji čeládku.

a srov. 16:28   **b** 18:8   **c** srov. 16:27   **d** dosl. *ve shromáždění, veřejně*   **e** Ž 7:16; Kaz 10:8   **f** Jk 4:13n; srov. Mt 6:34
g dosl. *roztrpčení (z) hlupáka*   **h** Ex 20:17   **i** srov. 3:12   **j** 24:13; 25:16,27   **k** dosl. *je každá hořkost sladká*   **l** dosl.
své místo   **m** srov. 17:17; 18:24; 25:17   **n** 23:15n   **o** 22:3   **p** 20:16   **q** 19:13; srov. 21:9,19; 25:24   **r** nebo:
osobu (dosl. *tvář*)   **s** viz 15:11   **t** srov. 1J 2:16   **u** 17:3   **v** 26:11

28

- ¹ Darebák prchá, i když nehoní ho nikdo,^a spravedliví jsou smělí jak mladý lev.
- ² Když je v zemi vzpoura, má mnoho pánů; člověk rozumný a znalý však pořádek udrží.
- ³ Nuzák, jenž chudáky utiskuje – průtrž připravující o chleba!^b
- ⁴ Ti, kdo opouštějí Zákon, velebí darebáka, kdo Zákon dodržují, staví se proti nim.
- ⁵ Spravedlnost je mimo chápání zlých lidí, hledači Hospodina ji plně pochopí.
- ⁶ Lepší poctivý chudák, než zkažený boháč.^c
- ⁷ Rozumný syn pečlivě střeží Zákon, přítel hodovníků je otci k ostudě.^d
- ⁸ Kdo lichvou bohatne a nadsazuje ceny,^e hromadí pro toho, kdo chudým pomáhá.^f
- ⁹ Kdo odvrací ucho, aby neslyšel Zákon, i jeho modlitba je naskrz ohavná!^g
- ¹⁰ Svůdce upřímných padá do vlastní jámy,^h bezúhonné čeká skvělé dědictví.
- ¹¹ Boháč si myslí, jak je moudrý,ⁱ rozumný chudák mu na to neskočí.^j
- ¹² Když jásají spravedliví, je to veliká sláva, když mají darebáci navrch, každý se schovává.^k
- ¹³ Kdo přikrývá své viny, úspěchu nedosáhne, kdo je vyznává a opouští, ten milost zakusí.
- ¹⁴ Blaze tomu, kdo je vždy opatrný, kdo zatvrzuje srdce, špatně dopadne.^l
- ¹⁵ Jako lev řve, jak medvěd vrhá se hanebný panovník na bídný lid.
- ¹⁶ Vůdce, jenž nemyslí, tím více utlačuje, ten, komu nejde o zisk, však dlouho vytrvá.^m
- ¹⁷ Člověk obtížený vraždou se řítí do propasti, od takového ruce pryč!ⁿ

- ¹⁸ Kdo žije poctivě, zachován^o bude, kdo cestou křivou jde, náhle upadne.
- ¹⁹ Kdo na svém poli dře, chlebem nasytí se, kdo běhá za marnostmi, bídy se nasytí.^p
- ²⁰ Věrného člověka zahrne požehnání, kdo spěchá zbohatnout, trestu neujde.^q
- ²¹ Stranit někomu jistě není dobré;^r i pro kus chleba se mnohý proviní.
- ²² Lakomec štve se za majetkem, netuše, že na něj přijde chudoba.^s
- ²³ Kdo kárá, nakonec dojde ocenění spíše, než jazyk, co jen lichotí.^t
- ²⁴ Rodiče odírat prý žádný hřích není – to může říkat jen vrahův společník!^u
- ²⁵ Chamtivý člověk jen vyvolává sváry,^v kdo doufá v Hospodina, jenom pokvete.^w
- ²⁶ Spoléhat na svůj rozum^x může jen tupec,^y kdo žije moudře, však bude zachráněn.
- ²⁷ Kdo dává chudému, nebude trpět nouzí, kdo zakrývá si oči, bude zahrnut prokletím.^z
- ²⁸ Když mají darebáci navrch, každý se skrývá, když po nich veta je, spravedliví se vzmáhají.^A

29

- ¹ Po mnoha domluvách kdo zůstává tvrdošíjný, nenadále se zhroutí, nebude pomoci.^B
- ² Z rozmachu spravedlivých má lid radost, když vládnou darebáci, národ nařká.^C
- ³ Kdo miluje moudrost, působí otci radost, přítel nevěstek však mrhá majetek.^D
- ⁴ Skrze právo spravuje král zemi,^E zvyšuje-li však daně, pak ji pustoší.^F
- ⁵ Kdo lichotí bližnímu svému, prostírá před jeho nohy síť.^G
- ⁶ Zlý člověk vězí v pasti hřichu, spravedlivý si zpívá vesele.
- ⁷ Spravedlivý zná práva nuzných, darebák nerozumí, nechce znát.^H

a Lv 26:17,26n

b srov. 30:21nn; Mt 18:28nn

c 19:1

d 23:19n; srov. Dt 21:20

e srov. Ex 22:25; Lv 25:36n;

f srov. 13:22; 19:17

g 21:27; srov. Iz 1:10nn

h 26:27; srov. L 17:1n

i 26:12

j srov. v.6

k 11:10

l 14:16; 22:3; 17:20

m dosl. *prodlouží své dny*

n srov. Gn 4:8nn; 9:6

o nebo: *zachráněn, spasen*

p 12:11

q 13:11; 16:5; 19:2; 20:21; 23:4n; srov.

r 24:23

s 13:11; 20:21; 23:4n

t 9:8; 19:25; 24:25; 25:12;

27:5,14

u 19:26; 20:20; srov. Ex 20:12; Mk 7:11n

v srov. 10:12; 15:18

w srov. 11:25; 13:4

x dosl. *srdce* (viz

pozn. u 6:32)

y 26:12

z srov. v. 20; 3:33; 19:17; 22:9;

A v. 12

B 6:15; 12:1; 15:10

C srov. 11:10; 28:12,28

D srov. L 15:11nn

E 16:10,12; 20:28

F 28:15; srov. 1S 8:11nn; 1Kr 12:4nn

G 6:24; 26:28; 27:14; 28:23

H 28:5

- ⁸ Drzouni dovedou pobouřit město,
mudrci dovedou odvrátit hněv.^a
- ⁹ Moudrý když s hlupákem se dohaduje,
pohrůžky, posměch, nic nikam nevede!^b
- ¹⁰ Vrahouni poctivce nenávidí,
upřímnému se sápu po krku.
- ¹¹ Tupec dá průchod všem svým citům^c,
moudrý se ale drží zpět.^d
- ¹² Panovník, jenž dá na lživé řeči,
bude mít za služebníky samé ničemy.^e
- ¹³ Chudák a vyděrač mají společné jedno:
oběma daroval^f oči Hospodin.^g
- ¹⁴ Soudí-li král nestranně i nuzné,
jeho trůn bude navěky upevněn.
- ¹⁵ Rákoska a domluva dodává moudrost,
rozpusťte dítě je matce k ostudě.
- ¹⁶ Rozmach darebáků znamená rozmach
hříchu,
spravedliví však spatří jejich pád.^h
- ¹⁷ Vychovej syna, a dá ti odpočinout,
rozkoš dá pocítit duši tvé.ⁱ
- ¹⁸ Kde chybí zjevení^j, lid bývá rozháraný,^k
kdo zachovává Zákon, je však blažený.^l
- ¹⁹ Netrestej otroka pouhými slovy;
rozumí sice, však nedá odpověď!
- ²⁰ Viděls člověka, co mluví ukvapeně?
Má menší naději, než pitomec!^m
- ²¹ Když někdo otroka odmalička hýčká,
vyroste mu z něj nevděčník.ⁿ
- ²² Hněvivý člověk vzbuzuje sváry,
kdo je vznětlivý, hřeší velice.^o
- ²³ Vlastní povýšenost člověka ponizuje,
kdo je poníženého ducha, ten dojde cti.^p
- ²⁴ Zlodějův společník sám sobě škodí,
když ani pod přísahou^q nic nepoví.
- ²⁵ Ustrašený člověk je sám sobě pastí,
kdo doufá v Hospodina, žije v bezpečí.^r
- ²⁶ Kdekdo si touží naklonit mocné,^s
soudcem všech lidí je však Hospodin.
- ²⁷ Spravedlivým se hnusí, kdo páchá
křivdu,
darebákům se hnusí, kdo žije poctivě.^t

Slova Agurova

30

- ¹ Slova Agura ben-Jáke z Massy^u.
Výrok onoho muže^v k Itielovi,
k Itielovi a Uchalovi:
- ² Nesporně jsem ten nejtupější z lidí
a běžná rozumnost mi uniká.^w
- ³ Moudrosti jsem se nenaučil,
poznání Svatého^x jsem nedosáhl.
- ⁴ Kdo vystoupil do nebe, aby se vrátil?^y
Kdo pobral vítr do dlaní?
Kdo oceán oblékl pláštěm?
Kdo končiny země založil?
Viš, jak se jmenuje? A jak jeho syn?
- ⁵ Veškerá Boží řeč je ryzí,
on je štít těch, kdo k němu spěchají.^z
- ⁶ K jeho slovům nic nepřidávej,
jinak tě pokárá a ze lži usvědčí.^A
- ⁷ Jen o dvě věci tě žádám,
neodpírej mi je před smrtí:
- ⁸ Klamu a lživých slov ať jsem dalek,
chudobu ani bohatství mi nedávej.
Syť mne pokrmem tak, jak potřebuji,^B
- ⁹ abych tě nezradil, jsa přesycen,^C
„Kdo je Hospodin?“ abych neříkal.
Těž, abych nekradl, jsa v nouzi
a jméno Boží abych netupil.
- ¹⁰ Neosočuj otroka před jeho pánem,^D
aby ti nezlořečil a abys nepykal!
- ¹¹ Je pokolení, jež zlořečí otci
a svojí matce nežehná.^E
- ¹² Je pokolení, jež se sobě zdá čisté,
od špíny své však není omyté.
- ¹³ Je pokolení – ó jak povýšeně hledí,
jak vysoko zvedá obočí!^F
- ¹⁴ Je pokolení s meči místo zubů,
s dýkami místo řezáků,
aby spolykali ubožáky země
a všechny chudáky na světě.
- ¹⁵ Pijavice má dvě dcery^G:
Dej, Dej!

Tři věci se nikdy nenasytí,
čtyři neřeknou nikdy Dost:
- ¹⁶ Peklo a neplodné lůno,^H
země neskropená vodou
a oheň, co nikdy nemá dost.

a 15:18; 26:21; 16:32   **b** srov. 26:4   **c** dosl. *celému svému duchu*   **d** srov. 12:16; 14:29   **e** 17:4; 25:5   **f** dosl. *osvětluje*
(srov. J 1:9)   **g** 22:2   **h** v. 2   **i** 10:1; 19:18   **j** dosl. [prorocké] *vidění*; srov. 1S 3:1; 9:9; Am 8:11   **k** Př 11:14
l 28:4,7   **m** srov. 26:12   **n** nebo: *potíž* (význam slova neznámý)   **o** 15:18; 19:2; 22:24n   **p** 11:2; 15:25,33; 16:18n; 18:12; Mt
5:3; 23:12; Jk 4:6nn; 1Pt 5:5n   **q** dosl. *uslyší-li kletbu/přisežnou výzvu*; srov. Lv 5:1   **r** srov. 16:20; 18:10; 28:25; 2Tl 1:7
s 19:6   **t** v. 10; srov. Dt 25:16   **u** oblast v sev. Arábii (srov. Gn 25:14)   **v** zbytek verše lze přeložit různě: *Jsem zmožen, Bože,*
jsem zmožen, Bože, a vyčerpán; nebo: *Nejsem Bůh, nejsem Bůh, abych [všej] zvládl*   **w** srov. 25:6   **x** 9:10   **y** srov. Gn
1:1n; 28:12; Dt 30:12; Ž 139:8; Př 8:22nn; Jb 38; Am 4:13   **z** 2S 22:31; Ž 18:31; srov. Př 18:10   **A** Dt 4:2; 12:32; Zj 22:18
B Mt 6:11; Fp 4:19   **C** srov. Dt 32:15   **D** srov. Dt 23:15   **E** 20:20; 28:24   **F** 4:25; 6:17; 21:4   **G** tj. *dva konce*   **H** 27:20
NOVÁ BIBLE KRALICKÁ

- ¹⁷ Tomu, kdo vysmívá se otci
a poslušností k matce pohrdá,
havrani od potoka vyklovou oči,
spolykají je orlí mláďata.
- ¹⁸ Tři věci ve mně budí úžas,
čtyři jsou nad mé chápání:
- ¹⁹ Orlí cesta nebem,
hadí cesta skálou,
lodní cesta mořem
a cesta muže s pannou.
- ²⁰ Taková je cesta cizoložné ženy:
Když pojí, jen co si otře ústa,
„Nic jsem neprovedla,“ prohlásí.
- ²¹ Před třemi věcmi se chvěje země
a čtyři nedokáže snést:
- ²² Když služebník začne kralovat,
když se hlupák může jídlem cpát,^a
²³ když se nepřijemná^b žena vdá
a když svou paní služka vystřídá.
- ²⁴ Tito čtyři jsou na zemi nepatrní,
nad mudrce jsou však moudřejší:
- ²⁵ Mravenci, národ nepřiliš silný,
v létě si však chystají zásoby.^c
- ²⁶ Králíci,^d národ nepřiliš mocný,
ve skále si však staví obydlí.
- ²⁷ Kobylky sice nemají krále,
všechny však v jednom šiku vyráží.
- ²⁸ Pavouka^e sice do ruky chytíš,
bývá však v královských palácích.
- ²⁹ Tito tři mají vznešenou chuži,
a čtyři kráčí nádherně:
- ³⁰ Lev, nejjudatnější ze zvířat
(který před nikým necouvá),
³¹ osedlaný kůň,^f kozel
a nepřemožitelný král.
- ³² Pokud ses bláhově chvástal^g,
pokud sis vymýšlel – ruku na ústa!^h
- ³³ Pod tlakem vzniká z mléka máslo,
pod tlakem vytéká z nosu krev,
pod tlakem hněvu vzniká svár.

Slova Lemuelova

31

- ¹ Slova Lemuele, krále z Massy,ⁱ
jimiž jej vychovávala jeho matka:
- ² Co říci, synu můj? Co, synu mého lůna?
Co říci, synu zaslíbený?^j

- ³ Nemarni s ženami svoji sílu,
nepokaz cestu, jež králům náleží.
- ⁴ Nenáleží, ó Lemueli, králům,
nenáleží králům víno popíjet,
vladařům opojný nápoj nesluší.^k
- ⁵ Kdyby pil, mohl by zapomenout nařízení,
překroutit by mohl právo všech
soužených.
- ⁶ Opojný nápoj dejte umírajícím,^l
a víno těm, kdo hořkost zakouší.^m
- ⁷ Když napijí se, na bídu zapomenou,
nepomyslí už na své trápení.
- ⁸ Otevři ústa za ty, kdo nemají hlas,
za právo všech, kdo jsou bezmocní.
- ⁹ Otevři ústa, suď spravedlivě,
zastaň se chudých a ubohých!

Znameníť žena

- ¹⁰ Znameníťⁿ žena – ta je k pohledání,^o
mnohem vzácnější je nad perly!^p
- ¹¹ Manželovo srdce jí cele důvěruje,
o potěšení^q mít nouzi nebude.
- ¹² Dobro a ne zlo mu prokazuje
po všechny dny svého života.
- ¹³ Vlnu a len si vybírá sama,
jejím rukám je práce radostí.
- ¹⁴ Podobně jako kupecké lodi
zdaleka přináší své pokrmy.
- ¹⁵ Ráno před rozedněním vstává,
celé své rodině jídlo připraví,
svým služebným rozdělí úkoly.^r
- ¹⁶ Posoudí pozemek a pořídí jej,
z vlastního výdělků sází vinici.
- ¹⁷ Odhodlaně si přepasuje bedra^s,
dokazuje sílu paží svých.
- ¹⁸ Zakouší užitek svojí snahy,
její svíce v noci dlouho nehasne.
- ¹⁹ Rukama sahá po přeslici,
prsty přidržuje vřeteno.
- ²⁰ Svou dlaň štědře otvírá ubožákům,
pomocnou ruku chudým nabízí.^t
- ²¹ Nemá strach o rodinu, ani když sněží,
celá její domácnost nosí dvojité šat.
- ²² Kmentové příkrývky si pořizuje,
z šarlatu je ušit její šat.^u

a 19:10; Kaz 10:5nn

b nebo: nemilovaná, zapuzená (srov. Dt 21:14n; 24:1nn)

c 6:6nn

d přesněji: damani (viz Lv

11:5; Dt 14:7)

e nebo: Ještěrku

f nebo: štíhlý chrt, nebo: naparující se kohout (význam nejistý)

g dosl. vynášel, vyvyšoval

h Jb 21:5; 40:4; Mi 7:16

i viz 30:1

j tj. buď zaslíbený Bohem, nebo zaslíbený Bohu (srov. Gn 21:1; 1S 1:11,28; Ga 4:28)

k Kaz 10:17; Ef 5:18

l J 19:29n

m Sd 9:13; Ž 104:15;

o srov. 18:22; 20:6

p srov. 3:15; 8:11

q dosl. kořist/zisk

r nebo: předěly

s tj. je připravená k akci (srov. Ex 12:11; L 12:35; 1Pt 1:13)

t srov. v. 9

u srov. Gn 41:42; Ex 25:4; L 16:19

- ²³ Uznávaný je její muž v branách,
když se staršími země zasedá.^a
- ²⁴ Jemné košile na prodej šije,
zdobené pásy kupcům dodává.
- ²⁵ Síla a krása jsou jejím šatem,
budoucnost vyhlíží s úsměvem.
- ²⁶ Svými ústy pronáší moudrost,
svým jazykem učí laskavost^b.
- ²⁷ Dohlíží na chod celého domu,
chleba zahálky jí nechutná.^c
- ²⁸ Její synové jí vstojí blahopřejí,
její manžel ji takto velebí:
- ²⁹ „Mnoho žen^d si vedlo znamenitě,
ty však nade všechny vynikáš!“
- ³⁰ Klamný je půvab a pomíjivá krása;
žena, jež Hospodina ctí, chválu zaslouží.
- ³¹ Vzdejte jí hold za její dílo,
její činy ať ji v branách velebí!

---

^a viz pozn. u 22:22

^b nebo: *na jejím jazyku je zákon lásky*

^c srov. 4:17; 20:17

^d dosl. *dcer*